

HELENA.

ÚVOD.

O Heleně zachovaly se ze starověku dvě pověsti úplně od sebe se různící; jedna, totiž Homérova, líčí Helenu jakožto nevěrnou ženu Menelaovu, jež opustí svého manžela a dítě, následujíc muže cizího do jeho domova. Po smrti Paridově stala se ženou Deifobovou; v Troji zůstala až do pádu města, načež vrátila se s Menelaem do Sparty. Druhá pověst, již u Hesioda se vyskytující, praví, že do Troje nepřišla skutečná Helena, nýbrž jen její přízrak. Tuto druhou pověst zpracoval Stésichoros v t. zv. Palinódii; dle této básně nepřišla Helena do Troje, nýbrž hned ve Spartě byvši zaměněna přízrakem, jenž plul s Paridem, sama odnesena byla do Egypta, kam ji doprovodil Hermés a odevzdal v ochranu Proteovi na ostrově Faru. Po pádu Troje nastoupil Menelaos se zdánlivou Helenou zpáteční cestu k domovu; najednou mu přízrak zmizel a on, hledaje manželku po všech zálivech moře Středozemního, přišel konečně k ostrovu Faru, kde mu Proteus skutečnou Helenu odevzdal. S ní pak vrátil se bez překážky domů.

Na této pověsti založil také Euripidés děj svého dramatu, s některými změnami, jichž vyžadovala stavba dramatická. Začíná prologem Heleniným, z něhož dovídá se divák všechny potřebné okolnosti. Helena jest na ostrově Faru, požívajíc pohostinství syna Práteova Theoklymena, jenž však se do ní zamiloval a chce ji za ženu; ona však jsouc věrna Menelaovi, odpírá tomuto sňatku a hledá ochranu u náhrobku Práteova. Tam se setká s Teukrem, jenž sem byl zahnán na své plavbě na ostrov Kypros, a dovídá se od něho, že Menelaos je nezvěstný a že matka Helenina Léda si nad hanbou své dcery vzala život. Aby se přesvědčila o osudu svého chotě, odchází Helena do paláce k sestře Theoklymenově Theonoé, jež byla věštkyň; ta ji ujistí, že Menelaos žije a je na blízku. Ten na svých bludných cestách přistal jako trosečník s domnělou Helenou a několika druhy u ostrova Faru a vydal se na cestu k paláci, aby si opatřil potravu a šaty. Vrátná jej však odežene, ježto pán její jest kvůli Heleně nepřitelem všech Řeků. V tom vychází Helena, již Menelaos na první pohled pozná, nedovede si však hádanku tuto rozluštit; až teprve když jeden z jeho druhů přinese mu zprávu, že Helena, kterou s sebou přivedl, náhle zmizela do vzduchu. Tu teprve poznává Menelaos svou pravou manželku. Radost ze setkání jest však kalena nebezpečím, v němž oba vězí; návrh Helenin, aby se Menelaos sám zachránil, tento rozhodně odmítá. Bude-li to nutno, zemrou oba společně. To by se stalo, kdyby Theonoé prozradila přítomnost Menelaovu, o níž jistě ví; proto prosí ji Helena o pomoc a Menelaos připomíná jí povinnost, kterou převzala po svém otci Proteovi. Theonoé slibuje, že nic neprozradí, ale odmítá všelikou pomoc při záchraně obou manželů.

Helena však ví radu. Když Theoklymenos se vrací z lovu, vydává mu Helena Menelaa za sluhu Menelaova, jenž jí přinesl zprávu o smrti jeho, takže nyní jest ochotna vzít si Theoklymena, avšak dříve musí prý vykonati oběť svému mrtvému manželovi a proto žádá o loď a věci potřebné k oběti na moři. Theoklymenos svolí a tak podá sám příležitost Menelaovi a Heleně k útěku, který se pod ochranou Dioskurů šťastně podaří.

Hlavní změny, které Euripidés s dochovanou bájí provedl, jsou tyto: Předně nová jest postava Theoklymenova, neboť byla pro stavbu dramatu nutná; Proteus, jemuž byla Helena bohy v ochranu svěřena, nesměl si jí žádati za ženu a nemohl tedy způsobiti dramatického konfliktu, proto musil ustoupiti svému synovi. Nová jest také osoba Theonoina, ne sice dramaticky přímo nutná, avšak velmi vhodně volená vzhledem k rhetorické manýře básníkův; jest jí dána možnost rozvinouti delší řeči suasorické. Postava její patří k oněm nečetným ušlechtilým ženám, jež se podařilo Euripidovi vyvtvořiti jakožto ideál ženskosti. Také osoba Teukrova jest básníkem vymyšlena, aby Helena byla zpravena o smrti Menelaově, mohla se oddati zármutku a ukázati svou věrnost i vůči mrtvému. Konečně jest důležitou změnou také ta okolnost, že zdánlivá Helena zmizí teprve tehdy, kdy Menelaos našel již pravou Helenu; poznání (anagnorise) je tím stíženo a nabývá zajímavosti.

Jak jednotlivé postavy, tak celá stavba dramatická podobá se značně Ifigenii Taurské. Ifigenie – Helena, Orestés – Menelaos, Thoas – Theoklymenos; v části první smrt drahé osoby (sen v Ifigenii, Teukros v Heleně), setkání se s ní, v druhé části hledání a nalezení záchrany. Obě dramata končí se příznivě a nejsou dle našeho ponětí tragediemi, nýbrž činohrami; vůdčí ideou Ifigenie jest láska sesterská, v Heleně láska manželská. V obou uplatňuje se ženská lest, a proto mohou se zváti dramaty intrikovými; ale ačkoli scény, v nichž vystupují barbaři jakožto oběti této lsti, působí komicky, nelze přece pokládati kusy tyto za tragikomédie.

Pokud se týče umělecké ceny, dostalo se Heleně i největší chvály i největší hany. Zajímavo je, že chválu uděluje básník, hanu klasický filosof. Wielandovi líbí se obzvláště scéna poznání, kterou vyhláší za nepřekonatelný kus mistrovský, a scéna, v níž odhodlávají se Menelaos a Helena spolu zemřít. Bernhardy pokládá Helenu za dílo mělké romantiky, které právem komikové učinili předmětem svého posměchu. Dlužno dáti svědectví pravdě, že parodie Aristofanova v Thesmoforiamusách není výsměchem veršů Euripidových. Rovněž tak nemá

pravdu Bernhardy, že prý charaktery dramatu závodí spolu v triviálnosti, zvláště prý bezcharakterní Menelaos. Podobně zní také úsudek druhého klasického kritika, Hermanna, známého svým odsouzením Elektry. Nepochybujeme ani dost málo, že sebe přísnější čtenář, ovšem nepředpojatý, nenajde ani stopy nějaké bezcharakternosti u Menelaia.

Poprvé byla provozována Helena současně se ztracenou Andromédou r. 412 př. K. Jevišťem je ostrov Faros v Egyptě a nikoli sídelní město Memfis, neboť děj musel se odehrávat u moře a proto tam musel být také palác královský; básník v té příčině nemusil dbátí úzkostlivě místní pravděpodobnosti. – Po straně jeviště jest kamenná hrobka, na jejímž podstavci sedadlo upravené z listí, asyl Helenin.

OSOBY DRAMATU.

Helena.

Teukros.

Sbor žen řecých, zajatých mořskými lupiči
a prodaných králi egyptskému
v otroctví.

Stařena.

Posel.

Theonoé.

Theoklymenos.

Druhý posel.

Dioskurové.

Rozdělení úloh.

1. herec: Helena, Kastor;
2. herec: Teukros, Menelaos, druhý posel;
3. herec: Stařena, první posel, Theonoé, Theoklymenos.

Pokladem překladu jest vydání Nauckovo z r. 1885 s těmito změnami: **354** δαιγμόν (m. διωγμόν), **358** σήραγγας Ἰθαίας ἐνίζοντι (m. αἰοιδᾶν σεβίζοντι), **398** οἱ... ἄσμενοι πεφευγότες (m. τοὺς ... ἄσμένους πεφευγότες), **421** ἀντὶ δ' εἰμάτων (m. αὐτὰ δ' εἰκάσαι), **433** οἱ δὲ μὴ ἔχοντες (m. ἐκ δὲ μὴ ἔχοντων), **441** μὴ δὲ λέγειν (m. καλῶς λέγεις), **456** τίδ' (m. τίς), **516** ἄχρηστα (m. χρήσασα) **526** ποτιχρημπτόμενος (m. πόδα χρημπτόμενος), **530** ἡλίου (m. δ' ἐν φάει), **553** οὐδ' (m. οὐχ'), **555** φόβον (m. φόβου), **577** ἀποστρέφει (m. ἀποστερεῖ), **584** σχήματα (m. σώματα), **679** τί δ' ... τὴνδ' (m. τὰδ' ... τῶνδ'), **690** ἐμόν (m. αἰσχύνω), **717** τρικυμία (m. προθυμία), **769** οὐ γὰρ ἂν παυσαίμεθα (m. οὐτ' ἂν ἐμπλήσαιμι), **772** καὶ πλείω (m. κάλλιον), **785** ὦ τλήμων (m. ἦν ἔτλην), **854** κακοῖσι...ἐμβάλλουσι (m. κακοῦς δ' ἐφ' ... ἐκβάλλουσι), **886** ἡνεμωμένοις (m. ὠνητοῖς), **923** μέλλοντα (m. μή), εἰδέναι **se vypustí**, **936** ἐν μάχῃ (m. ἐν πυρῇ), **965** οὐκετ' (m. οὐποτ'), ὀφείλεις (m. ὀφλήθεις), **974**προδιδόναι (m. ἀπολλύναι), **993** δυσκλεᾶ (m. δυσκλεῶς), **1004** Μενέλεως (m. Μενέλεων), **1108** ἀνεβόασα (m. ἀναβοάσω), **1116** δαίω (m. Ἀχαιῶν), **1122** ἐν **se vynechá**, **1124** ταλαντάτων (m. τάλαιναν ὦν), **1126** πολλοὺς (m. πολλὰ), **1132** βάρβαρος ἄλας (m. βαρβάρου στολᾶς), **1133** ποτέστυτο (m. ὅτ' ἔστυτο), **1136** ἔργον (m. ἶρόν), **1139** ἀκρότατον (μακρότατον), **1140** βροτῶν (m. θεῶν), **1158** καὶ Πριαμιδαὶ γὰρ ἔλιπον θεράπνας (m. αἱ Πριαμίδος γὰρ ἔλιπον θαλάμνους), **1162** φλογμός (m. φλογερὸς), **1164** ἐλειναῖς (m. αἰλίνους), **1168** προσεννέπω (m. προσεννέπει), **1271** θυμάτ' (m. λύματ'), **1285** τοῖς δ' ἀνηνύτοις (m. τοῖς ἀνηνύτοις), **1286** σεαυτήν (m. σὺ σαυτήν), **1308** βρόμια (m. Βρόμια), **1310** θηρῶντο τε (m. θηρῶν ὅτε), **1311** ζεύξασαι θεᾶ σατίνας (m. ζεύξασα θεὰ σατίνας), **1319** δρόμων (m. δρομαίων), **1320** πόνους (m. πόνων), ματεύουσα φίλας (m. ματεύουσα πόνους), **1358** θεμιστώ (m. θέμις σ' οὐδ'), **1354** ἐπῶρσας (m. ἐπύρσας), **1366** εὐδον ἴν' ὄμμα σὸν (m. εἴδ' ὅν νιν ἄμασιν), **1367** ἔβαλλε (m. ὑπέρβαλλε), **1374** δ'ἐκ τοῦδ' ἤρπασε τύχην (m. δὴ τὰδ' ἤρπασ' ἐν τύχῃ), **1387** προσπίτνα μένειν (m. προσποιούμεθα), **1389** παροῦς (m. παρόνθ), **1418** τριῶν κελευσμάτων (m. ἐμῶν βουλευμάτων), **1422** ψέγω (m. λέγω), **1147** χάρθ' (m. χρήσθ'), **1455** αὔραις (m. αὔρας), **1456** εὐήμεμον (m. νήμεμον), **1460** πιμπλάντες (m. λιπόντες), **1482** πρεσβυτάτου (m. πρεσβυτάτῃ), **1511** σε κάλλιστ' (m. τὰ κάκιστ'), ἀκούση (m. ἀκούσει), **1581** ἔχων (m. ἐλὼν), **1590** ἀντίαν (m. ἀκτίαν), **1597** ξυσθόν (m. λισσθόν), **1603** κλέος **bez otazníku**, ρακ δεῖξετε (m. δεῖξατε, βαρβάρους), **1611** ἄνακτ' (m. ἄναξ),

1627 Ἀγγ. (m. Xo.), **1650** αὐτὸν (m. ἀεὶ), **1664** σφῶ (m. σῶ), **1671** παρ' Εὐρώταν (m. κατ' οὐρανὸν).

PROLOG.

Hel.	To zde jsou Nilu proudy čisté panensky, jenž místo deště božského zem Egyptskou svou vodou z bělostného sněhu zvlažuje. Té země Proteus, dokud žil, byl vladařem, král egyptský, jenž na ostrově Faru měl	5
	své sídlo, jednu z mořských panen, Psamathu, si vzav, když zbavila se sňatku s Aiakem, ta zrodila dvě děti domu tomuto, tož syna Theoklymena [že zbožně žil] a Eidó, ušlechtilou pannu, matčinu	10
	to ozdobu rozkošnou, když byla dítětem. Když dospěla pak věkem v pannu na vdaní, pak „Theonoé“ nazvou ji; neb božské vše jí známo bylo, přítomné i budoucí; tu znalost vzala od praotce Nérea.	15
	A moje země otcovská, ne neslavná, je Sparta, otcem Tyndaros; a pověst dí, že Zeus bůh k matce mojí Lédě přiletěl, vzav na se útvar těla ptáka labutě, jež lstivě předstírajíc útěk před orlem,	20
	s ní soulož provedla, - zvěst je-li pravdivá. Mně jméno dáno „Helena“. Co zkusila jsem zlého, povím. K Paridovi v Idy kout tři přišly bohyně stran krásy prouce se, tož Héra, Kypřanka a decera Diova,	25
	a chtěly, o jejich by kráse vyřkl soud. Mou krásu – krásné-li co vede k neštěstí – mu slíbí Kypřanka, že sňatkem dostane, a zvítězí; a Paris stáje opustiv,	30
	šel dd Sparty, by lože mého zmocnil se. Však Héra, horšíc se, že nevyhrála soud, můj sňatek s Alexandrem zmařila a mě mu nedala, než moji davši podobu jen živoucímu přízraku, z étheru	35
	jej vytvořila, Paridovi dala jej. On myslí, že má mě, však nemá; to je klam. Než k těmto zlům Zeus přidal nové úradky: on válku vznítil mezi zemí hellénskou a Frygy nešťastnými, aby nadbytku	40
	a množství lidí matku zemi pozbavil a slávu zjednal reku z Řecka prvnímu. A pro obranu Frygů cenou vítěznou	

	ne já jsem byla Řekům, nýbrž jméno mé. A Hermés mlhou zahaliv mě, do výšin mě odnes' étheru, neb o mě postaral se Zeus, a v domě Proteově usadil; jej vybral, uznáv za vzor muže mravného, bych lože čisté zachovala manželu.	45
	A já jsem tedy zde; můj manžel ubohý však vojsko sebrav, k tvrzím trojským přitáhl, by unesené mne si zpátky vydobyl. A pro mě mnoho duší zhaslo u proudů tam Skamandru, a na mně tíha všeho tkví, jsem prokleta a jmína chotě zrádkyní a původkyní velké války Hellenům.	50 55
	Proč žiju tedy ještě? Hermés oznámil mně bůh, že ještě bydlet budu s mužem svým tam v slavné zemi spartské, až se doví muž, že nepřišla jsem do Troje, bych ženou stát se něčí musela. Dokud světlo zřel tu slunce Proteus, byl tu úkryt přes sňatkem; co halí jej však země stín, syn mrtvého mě dostat žádá. Já však muži starému jsouc věrna, před náhrobkem Proteovým zde se skláním prosíc, aby choti zachránil mé lože, třeba že mám v Řecku pověst zlou, bych tělo své zde ochránila před hanbou. (Vystoupí T e u k r o s, s počátku si však Heleny nevšímá.)	60 65
Teuk.	Kdo vládne tady nad tím domem hrazeným? Jej přirovnal bych právem k domu Plutovu, zdi kolem královské a římsy nádherné - (Spatří Helenu.) Ha! Ó bozi, co to vidím? Nejvýš odporné zřím ženy obraz vražedný, té zhouby mé i Řeků všech. Ať zavrhnou tě bohové s tou podobností k Heleně! Já nestátí zde v cizí zemi, tehle šíp – tvá jistá smrt – jen za to, že's tak věrný obraz Helenin!	70 75
Hel.	Proč odvracíš se, chudáku, aťs kdokoliv, (mě srovnáváje zjevem s řeckou Helenou,) a pro osudy její nenávidíš mne?	
Teuk.	Já zmýlil jsem se; hněv mě strhl víc než měl, neb celé Řecko nenávidí Helenu, a proto promiň mně, ó ženo, slova ta.	80
Hel.	Kdo jsi? A odkud zabloudil jsi v tuto zem?	
Teuk.	Jsem, ženo, jeden z Řeků bídou stíhaných.	
Hel.	Pak není div, že nenávidíš Helenu. Než kdo a odkud jsi? A čím, mně musíš říci.	85
Teuk.	Mé jméno Teukros, otec můj je Telamon, a Salamis má vlast, jež vychovala mě.	
Hel.	Proč tedy k těmto nilským nivám přicházíš?	
Teuk.	Jsem vyhnán jako psanec ze své otčiny.	90
Hel.	Pak chudák jsi. A kdo tě z vlasti vyhání?	
Teuk.	Můj otec Telamon. Kdo potom přítelem?	
Hel.	A proč? Jeť pohroma tvá toho následkem.	
Teuk.	Mě zničil bratr Aias padlý u Troje.	
Hel.	Jak to? Snad tvým byl mečem zbaven života?	95
Teuk.	On usmrtil se, sám se na meč nabodnuv.	
Hel.	As v šílenství? To rozumný by nedělal.	
Teuk.	Znáš asi Péleova syna Achilla?	
Hel.	Já slyším, též se o Helenu ucházel.	

Teuk.	Ten zemřev, druhům způsobil spor o svou zbroj.	
Hel.	Jak Aiantovi se to stalo osudným?	
Teuk.	Když jiný dostal zbraně, on si život vzal.	
Hel.	Ty tedy trpíš nyní jeho pohromou?	
Teuk.	To proto, že jsem nezahynul spolu s ním.	
Hel.	Zda do slavného města Troje přišel jsi?	105
Teuk.	A vyvrátiv je spolu, sám jsem nešťasten.	
Hel.	Je zkáza jeho ohněm dokonána již?	
Teuk.	Že ani stopy hradeb nejsou patrné.	
Hel.	Ó bídná Heleno, ty's Frygy zničila!	
Teuk.	Též Achaje, jest dokonáno velké zlo.	110
Hel.	Jak dávno tomu, co je město zničeno?	
Teuk.	Již skoro sedm ročních kruhů úplných.	
Hel.	A jak jste dlouho setrvali před Trojou?	
Teuk.	Řad měsíců to bylo, deset plných let.	
Hel.	A zda jste také ženy spartské dobyli?	
Teuk.	Tu Menelaos odved', chopiv za vlasy.	
Hel.	Ty's viděl nešťastnici, či's to doslechl?	
Teuk.	Tak jako tebe, o nic méně, vidím očima.	
Hel.	Však možná, že jste měli zdání od bohů.	
Teuk.	Ji nechej už, a vzpomeň něco jiného.	120
Hel.	Je už zas doma Menelaos s manželkou?	
Teuk.	Ten ani v Argu není ani ve Spartě.	
Hel.	Ach! Věc to pravíš smutnou těm, jichž týká sem	125
Teuk.	Jest jistě nezvěstný i se svou manželkou.	
Hel.	Což nebyl odjezd všechněch Řeků společný?	
Teuk.	Byl, bouře zahнала však jinam každého.	
Hel.	A na které to straně moře širého?	
Teuk.	Když středem projížděli moře Egejské.	130
Hel.	A pak už nikdo Menelaa nespatril?	
Teuk.	Už nikdo; po Řecku jde hlas, že mrtev jest.	
Hel.	(pro sebe.) Je veta po mně. Thestiovna žije však?	
Teuk.	To myslíš Lédu? Ta už k otcům odešla.	
Hel.	Snad zhubila ji špatná pověst dceřina?	135
Teuk.	Prý; smyčku na šíj' urozenou vložila.	
Hel.	A Tyndarovi synové jsou na živu?	
Teuk.	Jsou mrtvi a přec nejsou. Dvojí o tom řeč.	
Hel.	A která významnější? Ach, já nešťastná!	
Teuk.	Prý bohy jsou, a byli v hvězdy změněni.	140
Hel.	Řeč takou ráda slyším. A to druhé jest - ?	
Teuk.	Že kvůli sestře mečem život si vzali.	
	Však dost už bájí. Nechci dvojí bolest mít.	
	Proč k této budově jsem přišel královské?	
	Chci spatřit Theonou věstkyni; ty buď	145
	mi prostřednicí, abych věštby dosáhl,	
	jak upravit vhodně křídla korábu,	
	bych doplul Kypru ostrova, kde Apollon	
	mi usadit se kázal, místo nazvati	
	pak Salaminou k počtě staré otčiny.	150
Hel.	To plavba sama zjeví ti; ty opusť však	
	zem tuto, utíkej, dřív nežli spatří tě	
	syn Proteův, jenž zemí vládne; vzdálen jest	
	teď na honu, zvěř lově se psů pomoci;	155
	neb smrti syn jest každý Řek, jež dopadne;	
	však proč – to zvědět nepřej si a o tom já	
	těž pomlčím; neb co bych ti tím pomohla?	
Hel.	To pravíš dobře, ženo; ať ti bohové	
	vším dobrým zaplatí tu tvoji ochotu!	
	Však Helena, ač stejné tělo s tebou má,	160
	přec duši nemá, ale hodně jinačí.	

	At' bídne zhyne, Euroty at' nevrátí se k proudům; ty však, ženo, stále šťastna buď! (Odejde.)	
Hel.	Ke komu přidružit velký svůj pláč z bolu velkého, s kým mám závodit nářkem svým? Neb na kterou Musu se v slzách	165
	obrátit se svými vzdechy a žaly? Ach, ach!	
Strofa.	Okřídlené děvice, Země dcery panenské, ó Seirény, kéž přijdete sem s flétnou svojí libyckou nebo syringou, k nářkům mým nářky v průvod hrajíce a k bolům boly, k žalům žaly. Kéž pěvecký sbor mi pošle Persefona krví potřísněný, jenž by zpíval průvod k žalozpěvům a mé slzy a mé smutné písně zanes' v noční říš, dar to mrtvým vítaný. S b o r řeckých dívek otrokyň, jež suší prádo na břehu mořském.	170 175
Antistr.	Modré vody na břehu v klátících se travinách a na výhoncích rákosí zde sušíc řízy nachové v zlaté záři sluneční, zaslechla jsem smutný nářek, tklivý chvalozpěv, ježž asi má zpívala paní lkajíc, nařkajíc jako vodní víla jakás v horých těkající těskně výská v skalních roklích v zákoutí tak úpějíc na námluvy Panovy.	180 185 190
Hel.	Ouvej, ouvej!	
Str.	vy kořist lodi barbarské, ó dívky hellénské, sem řecký plavec jakýs přišel slzy nesa mi na slzy hlase zkázu Ilia, práci ohně zhoubného, pro mě ženu vražednou, pro mé jméno trampotné. Neb Léda ve smyčce smrt svou našla z bolu nad mou hanbou. A můj choť, bludný poutník po moři, také smrtí sešel již, Kastor pak a bratr jeho, dvojnásobná vlastí ozdoba, beze stopy opustili jízdní dráhy, tělocvičny – práci junů – třtinou zarostlého Euroty.	195 200 205
Sbor.	Ach, ach – ach, ach!	210
Antistr.	Tvůj osud plný sténání, ó ženo, i tvůj los. Tvým údělem jest život – neživot, hned jak tě zplodil Zeus ve vzduchu již patrný sněhobílou perutí.	215

	Jaká strast tě minula? Jaký život nenesla's? Tvá matka mrtva jest, šťastní nejsou	220
	milí Diovi dva synové, nezříš země otcovské, městy pověst prochází, jež tě, paní, odevzdává za manželku muži barbaru, choť tvůj v mořských vlnách život nechal, ty pak rodný krov a Kovobytnou nikdy uctívat již nebudeš.	225
Hel.	Ach ach, kdo z Trojanů nebo kdo z řecké země porazil ten smrk, jenž Iliu přines' mnoho slz? Z něhož koráb prokletý si Paris zbudoval a připlul potom s touto lodí barbarskou k mému krbu, za krásou mojí neblahou, za ženu mne chtěje dostati; s ním pak vražedná a lstivá Kypřanka, Danaovcům nesouc zkázu. Ó můj osud nešťastný!	230
	Velebná choť Diova, Héra, ježto trůní v zlatém křesle, však seslala mi syna Maje hbitého, jenž mně, - když jsem růží listí zelené v šat svůj sbírala, bych k Atheninu chrámu šla kovovému, - vzduchem unesl, v tuto zemi přeneblahou, a tak vznítil válku Řecka s Priamovci nešťastnou. Proto jméno moje má tak lehkou pověst tam, kde teče Simoeis.	235
		240
		245
		250
Sbor.	Máš mnoho strastí, vím; než ku prospěchu jest svůj úděl životní co nejlehčeji nést.	
Hel.	Ó milé ženy, s jakou sudbou spiata jsem? Zda matka zrodila mě lidem na obdiv? Neb život můj je divem i mé osudy, jichž jednak Héra, jednak krása příčinou. Kéž smazána jsou jako obraz, podruhé bych místo krásné horší tvářnost dostala, a na mou špatnou pověst, kterou nyní mám, by zapomněli Řekové, a v paměti své měli dobrou jako mají nyní zlou.	255
		260
		265
	Když totiž někdo v jednom jenom případě jest bohy zklamán, těžké to, však snéstí jest; však já jsem postižena řadou neštěstí. Tak předně nejsouc špatná špatnou pověst mám; a toto nad zlo zasloužené horší jest, když někdo neštěstí má, jež mu nepatří. A dále do barbarských sídel bohové mě z vlasti přenesli, a přátel zbavena, jsem v otroctví, ač z rodičů jsem svobodných; jeť barbar každý otrokem krom jednoho. A jedině se kotvy držel osud můj: že přijde manžel a mě z útrap vyprostí; však ten je mrtev, není mezi živými. Těž matka mrtva, vrahem jejím pak jsem já,	275
		280

	<p>sic neprávem, než bezpráví to na mně lpí. Co domu bylo pak a mojí ozdobou, má dcera bez muže je, pannou šedivou; a bratří mých, dle báje synů Diových, již není. Zdali nejsem vším tím neštěstím a osudy již mrtva, vskutku živa jsouc? A vrchol všeho – kdybych přišla do vlasti, tam závory by zastrčili přede mnou, kdož myslí, že jsem s Menelaem zemřela. Než kdyby manžel žil, mě jistě poznal by dle známek, jež by byly známy pouze nám. To nemožno a tak mi není záchrany.</p>	285
	<p>Propč tedy žiju? Jaký osud čeká mě? Mám sňatek uzavřít v záměnu svých běd a bydlet s mužem barbarem a zasedat s ním za stůl bohatý? Když muž je odporný své ženě, pak i bohatství je odporné. Je nejlíp zemřít; jakou tedy volit smrt? Smrt smyčkou ve výši je jistě neslušná, ji za neslušnou mají sami otroci; však rána bodná krásu, ušlechtilost má a v krátkém čase tělo zbaví života. Tak hluboko jsem já v své bídě zabředla; jsouť šťastny jiné ženy všecky krásou svou, mě jedinou však právě krása zničila.</p>	290 295 300 305
Sbor.	Ty, ať je kdokoli ten cizí příchozí, co řekl, všechno nepokládej za pravdu.	
Hel.	Přec jistě řekl, že je mrtev manžel můj!	
Sbor.	Však mnoho lží je možno jistě povědět.	
Hel.	A nejisté zas může býti pravdivé.	310
Sbor.	Ty myslíš spíše na zlé nežli na dobré.	
Hel.	Mě zchvátil strach a v zoufalství mě dohání.	
Sbor.	A jaké přízni v tomto domě těšíš se?	
Hel.	Mně všichni přejí kromě toho ženílka.	
Sbor.	Nuž, víš, co uděláš? Tu hrobku opustíš -	315
Hel.	Co říci chceš tím, k čemu chceš mě vyzvat?	
Sbor.	a půjdeš do paláce, kde se zeptáš té, jež všechno ví a Néreovny dcerou jest, tož Theonoy, zda tvůj choť je dosud živ, či zdali světlo opustil; až jistě zvíš pak jeho osud, raduj se neb naříkej. Však dokud jistě nevíš nic, co prospěje ti, že se rmoutíš? Ale v tom mě poslechni; též já chci spolu s tebou jít do domu a na věštbu se také panny otázat; vždyť žena ženě vždy má v nouzi pomáhat.	320
Hel.	Váš, družky, návrh přijímám; pojd'te, pojd'te do domu, ať zvíte uvnitř domu, jak se boj můj rozhodne!	330
Sbor.	Jdem' rády, zvat nás nemusíš.	
Hel.	Ach, dni ty nešťastný! Já nešťastná, ach, jakou zvěst uslyším tam ku pláči?	335
Sbor.	Neprorokuj napřed zlé a neplač předem, milená!	
Hel.	Co zkusil choť můj nešťastný? Zdali světlo zří a spřež čtyř koní slunečních a dráhy hvězd či tam	340

	dole mehzi mrtvými noční tmu má údělem?	345
Sbor.	Na lepší to stránku klad', co v budoucnosti stát se má.	
Hel.	Já k tobě volám, přísahám, ó Euroto, jenž zelenáš se vodním rákosím, že je-li zvěst ta pravdou, že můj zemřel muž –	350
Sbor.	Kde rozum máš?	
Hel.	provazem se oběsím kolem krku stočeným nebo mečem probodnu krvavou ranou hrud', k tělu napětím sil zbraň nasadíc vlastní svou rukou, obětí tři jsou bohů a kdys v roklinách idských u stájí sídliivšího Priamova potomka.	355
Sbor.	Kéž jinam obrátí se zlé, však ty šťastna buď!	360
Hel.	Ach, ty nešťastná Trojo, čin zločin záhubou tvou a údělem strasti; dar, jež Kypřanka dala mně, ten proudy krve, množství slz a nářků zplodil, slzy a řadu strastí; matky synů milých pozbyly, dívky vlasy ustříhly si pro své bratry zemřelé u fryžského moře. A v Řecku nářek zněl a nářek, úpění žalné, a ruce do hlavy bily a tváře hebounká plet' se drásáním nehtů smáčela krví. Šťastná ty arkadská dívka, ó Kallistó, ježto jsi v lože Diovo vstoupila čtveřicí chodících údů, více než mně ti uštědřil osud, ježto jsi, v srstnaté změněna zvíře [divokých zraků, podoby lvíce] zbavena byla všech bolů; ty také, Titana, Meropa dcero, kterou kdys Artemis pro krásu vyhnala z družiny svoji jakožto jelena s paroky zlatými; moje však краса zničila dardanský hrad a nešťastné Řeky.	365
	(Helena se sobrem odejde do paláce.)	370
	M e a e l a o s	
	(vystoupí jako trosečník, oděn jsa pouze houněmi.)	
Men.	Ó Pelope, jenž's Oinomaa přemohl kdys v Pise, čtverospřežím koní závodě, kéž mrtev zůstal jsi, když bohům Tantalos svou dával hostinu a tebe předložil; tak nebyl bys mi otce zplodil Atrea, jenž s Aeropou zplodil Agamemnona a mě zde, Menelaa, slavnou dvojici a nejvyš významnou; to nedím z chlouby snad. vojsko k Troji na korábech přepravil, jsa vůdcem jeho, ne však pánem svémocným, neb s jejich vůlí velel řeckým jinochům. A padlé mrtvé teď možno spočítat,	385
		390
		395

	neb ti, kdož těší se, že moři unikli, těch mrtvých jména domů nazpět zanesou; však já jen třeptivého moře po vlnách se toulám bídne celý čas, co trojské zdi jsem zbořil, chtěje do vlasti se navrátit, však nejsem hodným toho bohy uznáván. A do libyckých pustých, nehostiných všech jsem veplul zálivů; a vždy, když blízko jsem už vlasti, vítr zažene mě zpět a dout mi v plachty nechce, abych přišel do vlasti. A teď jak bídny trosečník a druhů svých jsa zbaven, byl jsem vržen v tuto zem, a loď má v mnoho kusů rozbila se o skály. A dno se oddělilo ze spar spletitých a na něm stěží, zázrakem jsem zachránil se s Helenou, již z Ilia jsem odvekl.	400
	Však jméno země, která je to, jaký lid, to nevím; vpadnout mezi dav a vyptávat se bál jsem se, jsa hadry oblečen a chtěje skryti příhody své ze studu. Když padne v bídu člověk vysoký, pak má se hůře nežli člověk dávno nešťastný. Však nouze doléhá, neb nemám pokrmu ni šatu na tělo; neb místo oděvu mám tyhle trosky z lodi jako oblek svůj. A řízy, jež jsem měl, a roucha nádherná a skvosty moře pozřelo; a v skalní kout svou ukryv ženu, původ všech svých béd, a přikázav svým přátelům, již zůstali, by ženu moji střežli, sem teď přicházím. Ven sám jsem vyšel, abych pro své přátele tu k jídlu něco sehnal, možno bude-li. A spatřiv palác obehnaný římsami, a skvostnou bránu nějakého boháče, jde sem, neb možno doufat, v domě bohatém že plavcům něco dají; ale chudáci, i kdyby chtěli, nemohou nám pomoci. (Tluče na vrata a při tom volá.) Haló! Ať vyjde z domu vrátný nějaký, by oznámil tam uvnitř moje neštěstí!	415
	S t a ř e n a.	
	Kdo je tu u brány? Hned od domu se klid' a stoje tady přede dveřmi paláce mé pány neobtěžuj! Sice zemřeš zde! vždyť poslechnu; mluv ale trošku mírněji!	[440] 441
Men.	Ó babičko, ta slova dvakrát neříkej, vždyť poslechnu; mluv ale trošku mírněji!	
St.	Jen odejdi! Má povinnost to, cizinče, sem k domu nepustiti z Řeků žádného. (Dotírá na Menelaa.)	
Men.	Ó – na mě nesahej a neodháněj mne!	445
St.	Vždyť nejsi poslušen mých slov! Tím's vinen sám!	
Men.	Mě oznam laskavě tam uvnitř pánům svým!	
St.	Tvé oznámení myslím draho přišlo by.	
Men.	Jsem cizí trosečník, muž právem chráněný.	
St.	Jdi do jiného domu místo tohoto.	450
Men.	To ne, chci do tohoto; ty pak poslechni!	
St.	Ty obtěžuješ, budeš zahrán násilím!	
Men.	Ach, běda! Kde jsou moje slavné výpreavy?	
St.	Snad tam jsi někde vážen byl, zde nikoli!	
Men.	Ó bože, jak jsem nedůstojně zneuctěn!	455

St. A nač ty slzy? Proč tu hlasně běduješ?
Men. To nad svým dřívějším tak šťastným životem.
St. Tož odejdi a poplač si svým přátelům.
Men. Zem která je to? Čí ten palác královský?
St. To dům jest Proteův a země egyptská. 460
Men. Že egyptská? Já nešťastný, kam připlul jsem!
St. Co vytýkati můžeš moku nilskému?
Men. To nevytýkal jsem; lkám nad svým neštěstím.
St. Však mnohým zle se vede, ne jen tobě snad.
Men. A pán, jež hmenovala's, tedy v domě jest? 465
St. To zde jest jeho hrobka, zemí vládne syn.
Men. Kde tedy jest? Je v domě nebo venku kdes?
St. Zde není; je však Řeků krutý nepřítel.
Men. Kde původ vzal, že z něho škodu mám teď já?
St. Je Helena tu v domě, dcera Diova. 470
Men. Co pravíš? Jakou bájí? Ještě jednou mluv!
St. Je Tyndarovnou, byla kdysi ve Spartě.
Men. A odkud přišla? Jaký základ má ta věc?
St. Ta ze země sem přišla lakedaimonské.
Men. Kdy? (pro sebe) Snad mně neukradli ženu z jeskyně? 475
St. Než ještě Achajové přišli k Iliu.

Však jdi už od domu; neb v cestě stojí věc,
jež v domě panovnickém budí nepokoj.
Včas nepřišel jsi; zastihne-li tě zde pán,
pak pohostiným darem твоjím bude smrt. 480
Já přeji Řekům; nesuď podle příkrých slov,
jež pronesla jsem, majíc z pána svého strach.

(Odejde do paláce.)

Men. Co myslit mám, co říci? Smutné příhody
tu slyším, jež se po dřívějších staly teď,
když přece vedu s sebou z Troje dobytou 485
svou ženu, která v jeskyni je chována,
a totéž jméno majíc jako moje choť,
zde bydlí v domě žena jiná jakási.
A řekla také, že je dcerou Diovou.
Než zda je někdo, jenž má jméno Diovo, 490
kol břehů nilských? Jeden jest jen – na nebi.
A kde je Sparta jinde na zemi než tam,
kde proud svůj valí rákosnatý Eurotas?
A jenom jeden nazývá se Tyndareus.
A která země stejně s Lakedaimonem 495
a Trojou sluje? Nevím, co tu říci mám.
Jak zdá se, mnozí na rozsáhlé táž
as mají jména, rovněž město s městem zas
a žena s ženou; nic to tedy divného.
A také hrozeb vrátne bát se nebudu; 500
neb není muže ducha surového tak,
že jméno moje slyše, jídla nedal by.
Je slavný požár Troje, já jej zapálil - [504]
já počkám na pána neb v obou případech 505
se před ním chránit mohu: je-li surovec,
pak k troskám lodním odejdu se ukrýti;
a zjeví-li se přístupným, pak požádám
jej za příspěvní ve své nouzi přítomné.
Mně nešťastnému to je bídy vrcholem, 510
že jiné vládce musím propsit o život,
ač sám jsem králem; ale není vyhnutí.
To není výrok můj, leč slovo mudrců,
že není vyšší moci nad moc nutnosti.

(Ustoupí stranou.)

Epipa- rod.	Já vyslechla věštný hlas děvce, která v paláci děla jasně, že černou temnotou nešel a v zemi že není skryt ještě Menalaos, však že trápen na vlnách mořských ještě nedotkl se přístavů země otcovské. Než bludným životem svým je nešťasten, bez přátel, u mnohých zemí s lodí svou mořskou k břehu přirazil již, pluje z ilijské země.	515
Hel.	Zpět krácím zase k svému sídlu u hrobu, když vyslechla jsem milá slova věštkyně, jež všecku pravdu zná; ta praví, že můj muž je na živu a patří v světlo sluneční, že bloudí ale po nesčetných přístavech, sem tam se plavě, soužen jsa tím blouděním. To neřekla však, zda se vrátí živ a zdrav. Já zapomněla na to ptát se výslovně, v té radosti, když řekla že je zachráněn. A řekla, že je blízko této země kdes, kam, ztroskotav, byl vržen s málo přáteli. Ó ach! kdy přijdeš? Jak bys přišel vítán mně! (Menelaos vystoupí a zastoupí jí cestu.) Oho! Kdo to? Snad není na mě léčka to, již nastrojil mi bezbožný syn Proteův? Což abych k hrobce skočila jak hbitá laň neb rychlá bakcha? Je to divoch nějaký dle zevnějšíku, jenž usiluje chytit mě!	520
Men.	Ty, kteráž o závod se prudce rozbíháš tu k spodku hrobky s obětními koláči, ty počkej! Pročpak prcháš? Neboť zjevem svým mě ohromivši, v němý úžas uvádíš.	525
Hel.	Mně, ženy, křivda děje se; neb tento muž mi brání k hrobce přistoupit, mě chytit chce a dáti pánu, jehož já si nechci vzít!	530
Men.	My nejsme zloději, ni sluhy lidí zlých.	[534]
Hel.	A přece na sobě máš oblek škaredý. (Běží kolem M. k hrobce.)	535
Men.	Strach mimo puť a zastav hbitou nohu svou.	555
Hel.	Již stojím, neboť hrobky se již dotýkám.	
Men.	Kdo jsi? Čí, ženo, v tobě vidím podobu?	
Hel.	A ty kdo sji? Máam stejnou otázku jako ty.	
Men.	Já nikdy nespatrił jsem podobnėjší zjev.	
Hel.	Ó bože! Jeť tēž božstvem milé poznávat.	560
Men.	Zda Hellénka jsi nějaká či domáci?	
Hel.	Jsem Hellénka, však kdo jsi ty, tēž vědět chci.	
Men.	Pak Heleně jsi nejvíc, ženo, podobna.	
Hel.	A ty zas Menelaovi; co myslit mám?	
Men.	To správně nešťastného muže poznala's!	565
Hel.	Ó milý, v náruč choti příšlý konečně! (Chce jej obejmout.)	
Men.	Co? Jaké choti? Šatů mých se netýkej!	
Hel.	Té, kterou Tyndaros, můj otec, tobě dal.	
Men.	Ó světlá Hekato, ó zažen ten zlý zjev!	
Hel.	To nevidíš zde noční služku Hekaty.	570
Men.	Vždyť přece, probůh, dvou žen nejsem manželem!	

Hečl. A jaké ještě ženy jiné pánem jsi?
Men. Té, jež v jeskyni, již z Troje vezu si.
Hel. Krom mne však není jiné tvojí manželky.
Men. Ač rozum dobrý mám, snad nestůně můj zrak?
Hel. Což vida mě si nemyslíš, že choť svou zříš?
Hel. Je tělo totéž, zřejmost však mě odvrací.
Men. Jen pohled; nač ti třeba víry zřejmější?
Hel. Jí podobát se, toho nechci popírat.
Hel. A kdo tě jiný nežli oči přesvědčí? 580
Men. V tom ten je háček, že mám jinou manželku.
Hel. Já do Troje jsem nepřišla, to přízrak byl.
Men. A kdopak tvoří přeludy ty vidoucí?
Hel. To éther; z něho choť svou, božský výtvar máš.
Men. Kdo z bohů vytvořil ji? Divné věci dřív! 585
Hel. Ji Héra dala Paridovi záměnou.
Men. Jak's tedy byla zde a v Troji zároveň?
Hel. Vždyť jméno mnohde může býti, tělo ne.
Men. Tož pusť mě, měl jsem dosti starostí jda sem.
Hel. Mě opustíš a lože prázdné odvezeš? 590
Men. Buď sbohem, ježto Heleně jsi podobna.
Hel. Je konec! Chotě, ježž jsem našla, pozbudu.
Men. Mě přesvědčujš velikost námah tam, ty ne.
Hel. Ach! Která žena nešťastnější byla kdy?
Mě nejmilejší opouštějí, nikdy už 595
se mezi Řeky do své vlasti nevrátím.

P o s e l.

Jen s obtíží tě, Menelae, nacházím,
tu celou zemi barbarskou už prochodiv,
neb vyslán jsem byl zůstavšimi soudruhy
Men. Co jest? Snad oloupit nás chtějí barbaři? 600
Pos. Ne, stal se div! – toť slabé slovo pro tu věc.
Men. Mluv! Podle spěchu neseš něco nového.
Pos. Ty's marně podnik' tisícere námahy!
Men. Toť starý žalozpěv! Však co mně hlásit jdeš?
Pos. Tvá manželka se vznesla k výším étheru 605
a zmizela a opustivši jeskyni,
kde jsme ji hlídali, je skryta v nebesích.
A toto řekla: „Frygové vy nešťastní
a Achajové ubozí, vy kvůli mně
jste mřeli u Skamandru pro lest Héřinu,
610 že Helenu má Paris, mylně myslíce.
Já zůstavši tak dlouho, jak jsem musila,
bych osud splnila, ted' k otci étheru
již odcházím, a Tyndarovna nebohá
zlou pověst měla neprávem, jsouc nevinna.“ 615
(Všimne si důkladněji Heleny.)
Ó vítěj, dcero Lédina, ty's tedy zde?
A já jsem hlásil, že jsi ve hvězd úkryty
již odešla, nic nevěda, že létavé
máš tělo. Nenechám tě tupit podruhé,
620 že u Ilia namáhání zbytečné
jsi způsobila manželu a spojencům.
Men. Tož tak je tomu! Shoduje se obou řeč,
a pravdu měla žena. Ó den žádoucí,
jenž v náruč moji tebe zase uvedl! (Objímá Helenu.)
Hel. Ó nejmilejší Menelae, dlouho trvalo 625
to, než jsem dočkala se slasti přítomné!
Jaká to, družky mé, radost; zas chotě mám,
v lásce jej oddané
objímá ruka má po dlouhých, dlouhých dnech.

Men.	Já tebe též; a hojnost látky k hovoru ač mám, přec nevím teď, čím nejdřív započít.	630
Hel.	Já plesám radostí, a vlasy na hlavě mi vstávají a slza z oka roní se, objímám údy tvé, manžele mileny, kochám se rozkoší.	
Men.	Ó tváři rozmilá, já nebyl potupen, mám chotí dceru Diovu a Lédinu, které kdys za pochodní svitu bratří tví pokrevní na bílých koních svých	640
	zpěv blahopřejný pěli, z domu mého však vzdálil tě bůh a tak jiný los chystal ti, významnější.	
Hel.	To neštěstí změněno ve štěstí svedlo nás zas, po dlouhém čase sic, přece však buď mu zdar!	645
Men.	Tož Nazdar! Totéž jako ty si přeju já; neb když jsme dva, být šťastni oba musíme.	
Hel.	Ó družky! Nad tím, co bylo, už nelkám a netruchlím. Manžela svého mám, na jehož od Troje	650
	návrat jsem čekala, čekala mnoho let.	
Men.	Já tebe mám, ty mě; nespočetné dni jsem bídne prožil, než jsem zvěděl Héřin čin. Tyto však slzy mé z radosti více jsou.	[655]
Hel.	Co říci mám? Kdo toho byl by nadál se? Jak z nenadání na mých prsou spočíváš!	
Men.	A na mých ty, jež, jak jsem myslel, v Idskou zem jsi přišla, do neblahých hradeb Ilia. Probůh, jak se stal tvůj odchod z mého domova?	
Hel.	Ach, ach, jdeš k trpkému začátku, ach, ach tvá trpká jest otázka!	
Men.	Jen mluv! Co od bohů je, možno slyšet vše.	
Hel.	Ne, ošklivost jímá mě z toho, co uvedu.	
Men.	Než přece řekni; sladko slyšet o strastech.	665
Hel.	Nikoli na lodi, letící k ložnici jinocha – barbara, na křídlech touhy však po sňatku bezbožném.	
Men.	A který bůh neb osud vlasti zbavil tě?	
Hel.	Diův to, Diův syn, Hermés mě, choti můj, k Nilu sem přenesl.	670
Men.	Věc divná. Kdo jej poslal? Zvěsti úžasné!	
Hel.	Do pláče dávám se, svlažuji víčka svá slzami; choť mě, ach, Diova zničila.	
Men.	Že Héra? Jaké chtěla způsobit nám zlo?	675
Hel.	Víry vy neblahé, koupele, zřídla vod, v nichžto si bohyň zjasňují krásu svou, - odtamtud přišel soud.	
Men.	A jak ti Héra uškodila pro ten soud?	
Hel.	By mě Paridu vzala, Men. Rci, jak to?	680
Hel.	jemuž Kypris mě přiřkla, Men. Nešťastná!	
Hel.	nešťastnou nešťastně v Egypt mě přenesla.	
Men.	a místo tebe přízrak dala, jak ty díš.	
Hel.	Neštěstí v domě tvém, neštěstí, matko má, běda mi, ach! Men. Co díš?	
Hel.	Matka již nežije; smyčku si svázala ze studu nade mnou, neblahým sňatkem mým.	
Men.	Ó běda! Dcera Hermioné žije však?	
Hel.	Nevdána, bez dětí, choti můj, nařiká nad sňatkem – nesňatkem.	690
Men.	Ó Paride, jenž dům můj celý do kořen jsi zbořil, to zhubilo tebe a sbory	

	Danaů oděných v zbroj.	
Hel.	A mě, vlasti mé Lítici zhoubnou, bůh vyloučil z otčiny, odloučil od tebe; z domu jsem odešla, od lože, ale ne za sňatkem hanebným.	695
Sbor.	Když v ostatním svém žití šťastni budete, pak vyváží to strasti dříve prožité.	
Pos.	Ó Menelae, mně též něco z radosti své dejte, kterou tuším, jasně neznám však.	700
Men.	I ty, ó starče, našich slov buď účasten.	
Pos.	Tu tato není námah trojských příčinou?	
Men.	Ta ne, my oklamáni byli od bohů.	
Pos.	Tož kvůli mlze jsme ty strasti snášeli?	[705]
Men.	To dílo Hérino jest, pro tří bohyň spor.	
Pos.	Tož tato tvá jest opravdová manželka?	
Men.	Jen tato. Těmto slovům mým už víru dej.	710
Pos.	Ó dcero, bůh je cos, co nelze pochopit a rozluštit. A dobře všechno obrací a přenáší to tam, to sem; ten trdíl se, a ten, kdo neznal trudu, hyne hanebně, a každý osud vrátkou má vždy základnu. I ty a manžel tvůj jste trudy snášeli, ty řečmi lidí, on pak bouří válečnou. Když usiloval o to, nedosáhl nic; a teď mu samo přišlo štěstí nejvyšší.	715
	Ty nejsi tedy hanbou otci starému a Dioskurům, nespáchla's, co se dí. Teď svatbu tvou si v duchu obnovuji zas a pochodní zas vzpomínám, jež nesl jsem dle čtverospřeží běže, ty pak na voze jsi s mužem žena opuštěla šťastný dům.	720 725
	Jeť špatný, kdo svých plánů nedbá osudů a v štěstí radost nemá, ve zlém netruchlí. Však já, ač otrokem jsem zrozen, počítán bych mohl býti mezi sluhy šlechtné, ač jméno nemá svobodné, však ducha mám; což lepší jest než jedním být a obě mít ty věci špatné, špatné mítí smýšlení a slyšet od svých bližních, že jsem otrokem.	730
Men.	Nuž, starče, jenž jsi mnoho námah ve válce a lopot přestál, pro mě konaje, též nyní budiž mého štěstí účasten a jdi mé zbylé o tom zpravit přátele, co zde jsi shledal, co nám osud přinesl, a na břehu ať zůstanou a vyčkají mých zápasů, jež, troufám, na mě čekají, ať ohlédnou se, zda lze nějak odvésti nám tuto ze země, když osud spojil nás, a před barbary spasiti se, možno-li.	735
Pos.	Tak, pane, učiním. Než věštcí, shledal jsem, jak špatně věští – jejich slova plna lží. Neb Kalchas neřek' ani vojsku oznámil, že za přízrak jen vidí padat přátele, ni Helenos, a město marně zničeno.	745 750
	Tož k čemu jsou nám věštby? Štěstí od bohů jest žádat oběťmi, a nechat věštění. Tot' lichý vynález, jen žití vnadidlo, a žádný lenoch věštbou ohně boháčem se nestal; zdravý rozum věštbou nejlepší. (Odejde.)	755
Sbor.	Mé mínění stran věštev zcela shoduje	

	se se starcovým; kdo má bohy přáteli, ten nejlepší má v domě věštné umění.	760
Hel.	Nu budiž; doposud je všechno v pořádku. A zvědět pak, jak od Troje se's zachránil, ó ubohý, sic není ziskem, přátelé však přece touží zvědět strasti přátel svých.	
Men.	Tyť mnoho ptáš se jedním slovem najednou. Nač o ztrátách bych mluvil v moři Egejském, nač o signálech Naupliových v Euboji, a ke kterým jsem připlul městům na Krétě a v Libyi, a o stražisku Persejském?	765
	To konce nemělo by, ze svých strastí žal bych zase měl a dvakrát bych se rmoutil tak.	770
Hel.	Už více řekl's než jsem se tě tázala. Jen jedno řekni, ostatní vše stranou nech, jak dlouho po mořské jsi bloudil hladině?	
Men.	Krom deseti let u Troje, svým blouděním jsem ztrávil ještě sedm ročních oběhů.	
Hel.	Ach, ach, jak dlouhý, ubožáku, řekl's čas! A zachrániv se, přišel's pro smrt sobě sem.	
Men.	Co díš? Co pravíš? Zničila's mě, ženo, tím!	
Hel.	Muž, jemuž patří tento dům, tě usmrtí,	781
Men.	Co učinil jsem, že bych smrti hoden byl?	
Hel.	Tvůj náhlý příchod ohrožuje sňatek můj.	
Men.	Což někdo chtěl si vzít moji manželku?	
Hel.	A zpupně jednat se mnou; ach já nešťastná!	785
Men.	Zda mocný soukromník či země této pán?	
Hel.	jenž této zemi vládne, syn to Proteův.	
Men.	Ah, toť ta hádanka, již slyším od vrátné.	
Hel.	A u které jsi stanul brány barbarské?	
Men.	Zde u té; byl jsem jako žebrák odehnán.	790
Hel.	Snad's o potřeby neprosil? Já nešťastná!	
Men.	Věc byla taková, jen název jinačí.	
Hel.	Pak, jak se zdá, již všechno o mém sňatku víš.	
Men.	Vím; nevím však, zda jeho loži unikla's.	
Hel.	Že lože tobě čisté zachováno, věz.	795
Men.	Jak tomu věřit? Díš-li pravdu, jsem jí rád.	
Hel.	Zříš na tom hrobě tady bídné sídlo mé?	
Men.	To listí vidím, ubohá; co s tím však máš?	
Hel.	Já tam si vyprošuji odpor ke sňatku.	
Men.	Že nemáš oltáře či mrav to barbarů?	800
Hel.	Ten hrob mě chránil stejně jako boží chrám.	
Men.	Tož ani tebe domů odvézt nelze mi?	
Hel.	Spíš meč tě očekává nežli lože mé.	
Men.	Tak největší bych ubožák byl z lidí všech.	
Hel.	Tož neostýchej se a utec ze země!	805
Men.	Tě nechat zde? Já Troju zničil pro tebe.	
Hel.	Tot' líp než aby lože mé tě zabilo.	
Men.	Tvá řeč je nemůžná a Troje nehodná.	
Hel.	Chceš asi zabít vladaře – tot' nemožno.	
Men.	Což není ranitelný břitkou ocelí?	810
Hel.	Však zviš to. Nemožnosti nechce moudrý muž.	
Men.	Mám tedy mlčky podat ruce k spoustání?	
Hel.	Já rady nevím; nutno ji však nalézt.	
Men.	Je lépe zemřít činně nežli bez činu.	
Hel.	Jen jedna z nás, doufám, může zachránit.	815
Men.	Zda peníze, či odvaha, či výmluvnost?	
Hel.	Když nedoví se vladař o tvém příchodu.	
Men.	A kdo mě prozradí? Přec nepozná, kdo jsem!	
Hel.	Má v domě pomocníci bohům podobnou.	

Men.	Snad věštné hlasy v koutech domu sídlící?	820
Hel.	Ne, je to sestra, Theonoé nazvaná.	
Men.	Toť věštné jméno; a co děláš, řekni mně.	
Hel.	Ta všechno ví a řekne bratru, že jsi zde.	
Men.	Pak zemřeme; neb utajit se nelze mi.	
Hel.	Ji možná přemluvili bychom prosíce -	825
Men.	Co udělat má? Jakou dáváš naději?	
Hel.	by bratru neřekla, že v zemi jeho jsi.	
Men.	A přemluvíce ji, pak odtud prchneme?	
Hel.	A snadno s jejím vědomím, však tajně ne.	
Men.	To tvůj úkol je, žena ženě přístupna.	830
Hel.	Mé ruce jistě obejmou jí kolena.	
Men.	A co, když naše domlouvání odmítne?	
Hel.	Pak zemřeš, já pak mocí budu provdána.	
Men.	To zrada byla by a moc jen záminkou.	
Hel.	Já při tvé hlavě skládám svatou přísahu -	835
Men.	Co myslíš? Zemřít? Již se nikdy neprovdáš?	
Hel.	Týmž mečem; budu ležet tobě po boku.	
Men.	Když tomu tak, pak podej mně svou pravici.	
Hel.	Zde ruka, že když zemřeš, světlo opustím.	
Men.	A já jsa tebe zbaven, skončím život svůj.	840
Hel.	Jak tedy zemřít, bychom slávu získali?	
Men.	Zde za hrobkou tě zabiju a sebe též.	
	Teď první zápas velký budem' zápasit, boj o tvé lože; a kdo chce, ať přistoupí; já neudělám hanbu trojské slávy své a nechci býti tupen, přijda do Řecka, já, jenž jsem Achillea zbavil Thetidu, jenž smrt jsem viděl Aiakovce, Aianta, a synů zbavil Néleovce, Nestora, já za svou choť se hodným smrti neuznám?	850
	Ó zajisté! Neb jsou-li moudří bohové, pak muže statečného, který nepřítel pad rukou, lehkou zemí v hrobě přikryjí, a na zbabělce těžkou skálu navalí.	
Sbor.	Ó bohové! Kéž bude šťasten konečně rod Tantalů a zbaven svého neštěstí!	855
	(Z domu vychází Theonoé.)	
Hel.	Já nešťastná! Neb takový je osud můj. Je po nás veta, Menelae, z domu jde sem Theonoé věštkyně, zvučí dům a brána otevřena. Utec! Ale ne, -	860
	nač utíkat? Vždyť ona ví, že's vzdálen byl a že jsi zde. Já nešťastná, toť zkáza má. Ty z Troje vyváznuv a země barbarské, teď znova na barbarské meče narazíš. (Theonoé zatím vyšla; před ní jdou dvě služky, jedna nese pánev, na níž pálí síru, druhá nese hořící pochodeň. Po verši 872 se vrátí do paláce.)	
Theonoé.	Ty nesouc světlo svícnu krácej přede mnou, a sírou čisti vzduch dle svatých předpisů, ať vdechujeme čistý vánek nebeský; a ty zas, nohou-li kdo cestu poskvřnil a krokem bezbožným, ji očist' plamenem, svou tlukouc pochodní, bych mohla jítí dál.	865
	Až vykonáte práci bohům povinnou, zpět odnese zas světlo domů ke krbu.	870
	A jak je tomu s mojí věštbou, Heleno? Tvůj manžel Menelaos jest, jak vidět, zde, svých lodí zbaven a též svého přízraku.	875

	(k Menelaovi) Ó, jaké strasti prožil, přišel's chudáku, a nevíš, zda se vrátíš či zde zůstaneš; neb mezi bohy spor je o tebe, a dnes se koná schůze, v nížto předsedá sám Zeus. A Héra, která tobě dříve nepřála, ted' je ti přízniva a chce tě zachránit i s touto do vlasti, by Řecko seznalo, že Paris lžinevěstu od Kypřanky vzal si dare; ta pak chce tvůj návrat překazit, by prozrazena nebylo a větrným tím sňatkem ceny nepozbyla za krásu. A v moci mé jest, abych, jak chce Kypřanka, bud' řekla bratru, že jsi zde, a zhubila tě, nebo s Hérrou život zachránila ti, to bratru zatajíc, jenž kázal, abych hned mu řekla, až bys navrátil se v naši zem. (Chvilí mlčí, hledíc zpytavě na oba; pak se obrátí k služkám)	880
	A která půjde bratru mému oznámit, že tento zde je, abych byla bezpečna? – Hel. Ó panno, prosíc padám ke tvým kolenům a sedám při tom na sedadlo nešťastných, i za sebe i za chotě, jež sotva dostavši, jsem v nebezpečí spatřit nyní mrtvého. Ta svému bratru neříkej, že manžel můj, choť nejmilejší, dostal se v mé objetí! Ó prosím, zachraň nás! A kvůli bratrovi své slávy zbožnosti se nikdy nevzdávej, bys pochybný a nepravý snad vzala vděk. Mě Hermés správně, ale k mému neštěstí, dal otci tvému chránit tuhle pro chotě, jenž tady je a chce mě nazpět dostati. Co chtěl by bůh, co otec tvůj, to uvažuj: zda chtěl by bůh, zda chtěl by mrtvý dáti zpět co patří druhému, či zda by nechtěli? Já aspoň myslím. Nemáš bratru špatnému přát více nežli otci, jenž byl šlechtitý. Když ty, jsouc věstkyní a věříc v božskou moc, ted' zmaříš otce svého právní závazek, a bratru nehodnému službu prokážeš, je hanbou tobě všechno božské dobře znát, co ted' je i co bude, ale právo ne. * * * * *	885
	Já nešťastná, ach, v jaké vězím nesnází, ó zachraň mě a napomoz tak osudu; neb každý z lidí nenávidí Helenu, a v Řecku pověst mám, že muže zradivši jsem přesídlila v domy Frygů bohaté; však do Řecka-li přijdu, vstoupím do Sparty, tu slyšíce a vidouce, že bohů lest je zhubila, mě za zrádkyni přátel svých by neměli a mravnou opět uznali, a dceru svou bych provdala, jíž nikdo ted' si nechce vzít, a trpkého jsouc zbavena zde toulání, bych těšila se ze statků svých v domově. A kdyby v bitvě padl muž, já vzdálenému slzy lásky dala bych, však nyní, zachráněn, mně odňat býti má? Ne, probůh, panno! ale o to prosím tě:	890
		895
		900
		909
		910
		914
		915
		920
		925
		930
		935

	tu milost prokaž mně a otce čackého	940
	si vezmi za vzor! Nejkrásnější pro děti	
	je slávou, kdo se zrodil z otce řádného,	
	když stejnou povahu má jako rodiče.	
Sbor.	Mou lítost budí tvoje řeč, již přednesla's,	
	i sama ty. Ted' Menelaa vyslechnout	945
	si přeju, jaká slova řekne za život.	
Men.	Já netroufám si padnout ke tvým kolenům	
	ni víčka smáčet slzami; neb Iliu	
	bych hanbu dělal, kdybych zbabělým se stal.	
	Ač ovšem říkají, že muži dobrému	950
	se sluší v strasti slzu z oka uronit.	
	Však této ctnosti, je-li ctností tato věc,	
	já přednost nedám před statečnou mužností.	
	Než zdá-li se ti správným muže zachránit,	
	jenž právem žádá ženu svou zpět dostati,	955
	pak vrať mu ji a zachraň; nedá-li se však,	
	pak já zlem budu stížen ne teď poprvé,	
	než víckrát, ty pak ukážeš se ženou zlou.	
	Co mám pak za správné a sebe za hodno,	
	co tvého srdce nejvíc dotknout musí se,	960
	to chci tu říci otce tvého u hrobky:	
	„Ó starče, jenž tu bydlíš v hrobě kamenném,	
	svou choť zpět žádám na tobě, ty vrať mi ji,	
	neb Zeus ji poslal sem, bys pro mě chránil ji!	
	Já vím, už nemáš závazku, neb zemřel jsi,	965
	však tato nepřipustí přece, aby zlou,	
	měl pověst otec, jejžto volám z podsvětí	
	a jenž měl jméno nejlepší; máť k tomu moc.	
	Ó Háde podzemní, já volám na pomoc	
	těž tebe, jenž jsi kvůli této množství těl	970
	mým mečem padlých dostal jako svoji mzdu:	
	bud' ony mrtvé navrát zase k životu,	
	neb donuť tuto, aby horší nebyla	
	než otec zbožný, zradíc moje manželství.“	
	A jestliže mně ženu moji vezmete,	975
	pak povím, co ti žena zapomněla říci:	
	My přísahali, abys, panno, věděla,	
	že s bratrem tvým se nejdřív zbraní utkáme;	
	bud' musí padnout on neb já; toť prostá řeč.	
	a nepostaví-li se k boji proti mně,	980
	chtě hladem zdolat prosebníky u hrobky,	
	jsem rozhodnut svou ženu zabít a pak meč	
	svůj s dvojím ostřím sobě vrazit do slabin	
	zde nad tou hrobkou, aby proudy krve tak	
	sem na hrob tekly. Ležet budem' mrtví dva	985
	tu vedle sebe u tvé hrobky kamenné,	
	tvůj věčný bol a otcí tvému potupa.	
	Neb tuto nevezme si ani bratr tvůj,	
	ni jiný nikdo; ale já si odvedu	
	ji, nemožno-li domů, tedy ku mrtvým.	990
	Než k čemu tohle? Kdybych s pláčem obracel	
	se k ženě, chudák byl bych spíš než činu muž.	
	Jen zabij, chceš-li; nezabiješ neslavně.	
	Však raděj slov mých poslechni, ať vidět jest,	
	že právo ctíš, a já choť svoji dostanu.	
Sbor.	Ty řeči posoudit, je, dívko, na tobě;	
	než tak je rozsud', abys všem se líbila.	
The.	Já zbožná jsem již povahou a chci jí být	
	a sebe miluji a nechci poskvřnit	

	čest otce svého, ani bratru prokázat snad službu takou, jak by hanbu utržil. Jeť v duši mojí velká Práva svatyně; ji od Néra dostala jsem dědictvím, jí pokusím se, Menelae ochránit.	1000
	A s Hérrou, která chce ti dobré prokázat, já budu hlasovat; a Kypřanka ať mně je milostiva; nemám žádných styků s ní. Co dále vytýkáš stran hrobu otcova, s tím plně souhlasím; neb křivdou bylo by, věc svěřenou zas nevrátit; vždyť kdyby žil, i on by tuto vrátil tobě, tebe jí.	1005 [1008] 1010 [1013 – 1016]
	A abych nešířila řeč: já zamlčím, zač prosili jste mě, a nikdy bratrovi v té vášni šílené být nechci rádkyňi. Vždyť prospívám mu přece; třeba nezdálo se to, když z nemravného mravním činím jej. Vy sami však si východisko hledejte, já stranou ustoupíc, jen budu mlčeti. A s bohy začněte a prostě Kypřanku, by nechala vás navrátit se do vlasti, a Hérrou, aby setrvala v smýšlení, jež má stran tvé a manželovy záchrany.	1020 1025
	A ty, můj otče mrtvý, pokud na mně jest, byv zbožný, bezbožným zván nikdy nebudeš. (Odejde do paláce.)	
Sbor.	Kdo práva nedbá, nikdy šťasten nebývá, jen spravedlivý může doufat v záchranu.	1030
Hel.	Co dívky týče se, tu zachráněni jsme; co dále však, tu musíš dáti návrhy a zosnovati společný plán záchrany.	
Men.	Nu poslyš tedy: jsi již dlouho v domě tom a mezi služebnictvem žiješ královským.	1035
Hel.	Co tím chceš říci? Budíš ve mně naději, že něco prospěšného pro nás vykonáš.	
Men.	Zda z těch, kdož v moci mají vozy čtyřpřežní, bys koho přemluvila, že by nám dal vůz?	1040
Hel.	To přemluvila; ale jakpak utečem', když plání neznáme a země barbarské?	
Men.	Věc nemožná. Nuž, copak kdybych v paláci se skryl a tímhle mečem zabil vladaře?	
Hel.	Však to sestra jeho překazila ti a nesmlčela, že chceš bratra zabít.	1045
Men.	A ani lodi není, na níž uniknout by bylo lze; tu, již jsme měli, moře má.	
Hel.	Tož poslyš, řekne-li co žena moudrého. Chceš, nejsa mrtev, mrtvým býti prohlášen?	1050
Men.	Tot' špatné znamení; však zisk-li budu mít, jsem hotov řečí zemřít, třebaže jsem živ.	
Hel.	Já ustřižením vlasů, nářky ženskými bych před tím bezbožníkem želela.	
Men.	A jaký prostředek to pro nás k záchraně? Nu, starobylost je v té věci jakási.	1055
Hel.	Já řeknu vládci, že jsi zemřel na moři, a požádám, by v prázdný hrob tě pochoval.	
Men.	A když to dovolí, jak potom bez lodi se zachráníme při mém hrobu líčeném?	1060
Hel.	Jej požádám, by dal nám loď; tam vložíme vše věci k pohřbu v náruč moře potřebné.	
Men.	To dobře řekla's kromě jednoho: co když	

	tě vyzve v souši zřít hrob? Pak marná lest.	
Hel.	Já řeknu však, že není zvykem v Helladě krýt zemí ty, kdo zahynuli na moři.	1065
Men.	To zase dobře díš; já spolu popluji a věci k pohřbu spolu na loď naložím.	
Hel.	Ty ovšem při tom musíš být především a tvoji plavci zachránění od zkázy.	1070
Men.	A až pak lodi zakotvené dosáhnou, muž vedle muže postaví se ozbrojen.	
Hel.	Ty musíš všechno řídit; jenom do plachet ať duje vítr vhodný k plavbě příznivé!	
Men.	Tak bude; skončít' bohové mé útrapy.	1075
Hel.	Kdo řekneš však, že smrt mou tobě oznámil?	
Hel.	Že ty, a říkej, jediný že's zachránil se pluje s Atreovcem, jehož msrt jsi zřel.	
Men.	Však tenhle oděv na mém těle dosvědčí to neštěstí, že ztroskotala naše loď.	1080
Hel.	Ted' vhod nám přišla zhouba tehdy nevhodná, a ono zlé se může štěstím stát nám.	
Men.	Mám spolu s tebou do paláce vstoupiti, či tady sedět u té hrobky potichu?	
Hel.	Jen zůstaň zde; neb kdyby něco zlého chtěl ti dělat, hrob ten ochrání tě a tvůj meč.	1085
	Já vstoupíc do domu si vlasy ustřihnu a černý šat si vezmu místo bílého a tvář svou dehtem rozervu a zkrvavím, Jeť velký boj a dvojí vidím výsledek:	1090
	bud' musím zemřít, prozradí-li se má lest, bud' do vlasti se vrátit, tebe zachráníc.	
	Ó vznešená, jež s Diem sdílíš lože své, ó Héro, dej nám bídám zotavení z běd, tě prosíme a ruce vzhůru k nebi zdvíháme, kde bydlíš v síních vyzdobených hvězdami.	1095
	A ty, jež cenu krásy za můj získala jsi sňatek, dcero Dionina, nenič mne!	
	Je dosti trýzně, již jsem dříve strádala,	1099
	a chceš-li zabít mě, pak nech mě zemřít	1101
	v mé rodné zemi. Nemáš ještě dosti běd a vášní, klamů, vynálezů úskočných a kouzel zhoubných, jež jsi domům strojila?	
	Bud' přece mírná! Neboť jinak nejsladší	1105
	jsi lidem bohyní; to nechci popírat.	
	(Odejde do paláce.)	
	(Menelaos klekne po straně náhrobku.)	

STASIMON PRVNÍ.

Sbor.	Ty ptáčku, jenž v úvalech zarostlých stromovým máš	
Strofa I.	své sídlo zpěvné a v hustých křovinách, tebe já	
	Volám,	
	jenž ze všech nejsladší zpěv	
	máš, slavíku líbezný, zpěváku plačtivých písní	1110
	jenž ze žlutého zobáčku trylky své flétnové lkáš,	
	ó přijď a o strastech pomoz	
	pět Heleny nešťastné	
	a osudu trojských žen,	
	pláči žalostném, jež jim řecká	1115
	kopí údělem dala,	
	již tenkrát, když Paris tam připlul na lodi	

	své barbarské, šumící pláně přelétnuv, zmar Ilia, Heleno, tebe ze Sparty veza si jakožto choť, jsa veden Afroditou.	1120
Anti- str. I.	A mnozí z Achajů kopím a kameny smrt tam našli, ubozí, v smutném Hádu teď obydlí mají, a pro ně ustříhly vlas jejich manželky nešťastné; bez mužů, prázdný jsou jizby.	1125
	A mnohé z Achajů zahubil, rozsvítiv planoucí zář, kol břehu eubojského, muž s jedinou lodí jen, jenž vrhl je na skály kaféjské a na břeh mořský, klamnou rozžehnuv hvězdu.	1130
	A k malijským horám, kde nelze přistáti, a na bludné cizinou cesty, pryč od vlasti, byl vichřicí zahnán ten, venž vezl si dar, - ne, - Danaů spor, jen z mlhy výtvar Hérin.	1135
Strofa II.	Co je bůh nebo nebůh, co zabírá střed, kdo z lidí mohl by tvrditi, přesným že vypátral pojmem, lidské když osudy zří, jejich sem a tam skoky, nazpět jak štěstěny běh, opět se obrací nečekán? Dcerou přec Diovou, Heleno, jsi perutý otec v klínu Léidině život ti dal, a v Helladě měla jsi pověst zlou, že jsi zrádkyně nevěrná, zločinná, bezbožná; jistého u lidí neznám nic, bohů však slovo jsem shledala správným.	1140 1145 1150
Anti- Str. II.	Jste bloudi, kdož chcete si získati čest Jen válkou a oštěpem v souboji; neníť tak uklidit možno bez bolu smrtelným strast. Bude-li rozhodčím zápas krvavý, nikdy ve svár neskončí ve státrech smrtelných. Také rod Priamův opustil svět, ačkoli domluvou bylo lze rozhodnout Helenin spor. Ti jsou v Hádově ochraně pod zemí, zdi městské pak zachvátil oheň, jak Diův blesk, tobě pak, Heleno, ke strastem strasti se druží a nehody smutné.	1160
	Vystoupí T h e k l y m e n o s, vracející se z lo- vu, provázen větším počtem služebnictva nesoucího jednak nástroje lovecké, jednak kořist'; ti odejdou po v. 1170 do paláce.	
Theokl.	Ó vítěj, otcův pomníku! Já u brány jsem tebe pohřbil, Protee, bych pozdravit tě moh'; neb vždy když vcházím i když jdu zpět, já Theoklymenos, tě, otče, zdravím zde. (Ke sluhům.) Vy tedy, sluhové, ty psy a tenata už do paláce vladařského dopravte; a já už často jsem se pro to plísnil, že lidi špatné nikdy smrti netrestám.	1165 1170

	A teď jsem zvěděl, že sem přišel jakýs Řek, jak patrně, a strážím zůstal utajen, buď vyzvědač neb chce as tajně Heleny se zmocnit; zemře však, jak bude dopaden.	1175
	Co to?	
	Už jak se zdá, vše vykonáno nacházím; neb opustivši sídlo svoje u hrobky je Tyndarovna odvezena ze země. Hej! Otevřete vrat, koně od žlabů hned odvažte a vozy vytáhněte ven; já dám si práci, aby tajně ze země mi neunesli choť, již mít, je touhou mou.	1180
	(V tom vychází Helena z paláce, přestrojena v černý šat a v nové masce.)	
	Ne, počkejte! Neb vidím tu, již stíhat chci, že v domě tady jest a tedy neprchla	1185
	A ty, proč černý oděv místo bílého jsi oblekla a s ušlechtilé hlavy své si vlasy ostríhala ostrým železm, a pročpak pláčeš, smáčeje tak jasnými si líce slzami? Snad sny jsi nočními tak rozrušena k pláči, či jsi doslechla zvěst z domu nějakou, jež trápí mysl tvou?	1190
Hel.	Ó pane, tím už názvem tebe jmenuji – jsem zničena, vše mé jest pryč, již nejsem nic!	
Theok.	Co zlého postihlo tě, jaké neštěstí?	1195
Hel.	Ach, Menelaos, - jak to říci? – zemřel mi.	
The.	Jak víš to? Theonoé ti to řekla as?	[1197]
Hel.	Krom ní to praví svědek jeho záhuby.	
The.	Snad někdo přišel ti to jistě oznámit?	1200
Hel.	Tak jest; kéž přijde, kam mu přeju přijíti!	
The.	Kdo je to? A kde je; chci jasně zvědět.	
Hel.	Zde ten, co sedí tady schoulen u hrobky,	
The.	Ó Apollone, jak je oděn ohyzdně!	
Hel.	Ó běda, myslím i můj choť je takový!	1205
The.	Kdo je ten muž a odkud se sem dostal k nám?	
Hel.	Je Hellén, jeden z Achajů, s mým mužem plul.	
The.	A jakou smrtí praví, tvůj že zemřel choť?	
Hel.	Že v mořských vlnách našel nejsmutnější smrt.	
The.	Kde po barbarských mořích právě plul?	1210
Hel.	Byl vržen k bezpřístavným skalám libyckým.	
The.	Jak to, že tenhle nezahynul, ač plul s ním?	
Hel.	To bývá, že jsou sprostší vzácných šťastnější.	
The.	A odkud přišel, lodní trosky opustiv?	
Hel.	Kéž zahynul tam zle, však Menelaos ne!	1215
The.	Ten zahynul – a na čí přišel lodi sem?	
Hel.	Prý plavci na něj padli a jej vytáhli.	
The.	Kde zlo je místo tebe přišlé do Troje?	
Hel.	Ty myslíš přízrak vzdušný? Zmizel v etheru.	
The.	Ó Priame a Troje, marně's zhynula!	1220
Hel.	Těž já jsem měla podíl z jejich neštěstí.	
The.	A chotě pohřbil či nechal jej bez pohřbu?	
Hel.	Jej nechal nepohřbena. Ach, já nešťastná!	
The.	A proto's kadeře si rusé ustříhla?	
Hel.	Jeť milý mně i na moři i tady jsa.	
The.	Je upřímný tvůj smutek nad tím neštěstím?	
Hel.	Je ovšem snadno před tvou sestrou skrýti klam!	
The.	To ne. Co teď? V tom hrobě budeš bydlet dál?	
Hel.	Nač posměch ten? Proč mrtvého být nenecháš?	
The.	Jsiť věrna svému chotí, a mě odmítáš.	1230

Hel. Už ne; již budiž pánem nad mým provdáním.
 The. Sic pozdě přišla's, ale přece chválím to.
 Hel. Tož víš, co učiníš? Co bylo, zapomeň!
 The. A zač? Neb služba musí službou splatit se.
 Hel. Nuž smlouvu učíňme a ty se se mnou smiř. 1235
 The. Já sporu s tebou vzdávám se; ať odletí!
 Hel. Tož při kolenou tvých tě prosím, příteli, -
 The. Co míti chceš, že s prosbou se mne dotýkáš?
 Hel. Chci pochovati muže svého mrtvého.
 The. Jak to? Vždyť není zde! Či pohřbíš stín? 1240
 Hel. Je zvykem u Řeků, kdo zemře na moři –
 The. Co učinit? V tom znalcem je rod Pelopův.
 Hel. jej pochovati v prázdné šatu tkanině.
 The. Jej ucti hrobkou; v zemi postav ji kde chceš.
 Hel. Rov nezřizujem' takto plavcům zhynulým. 1245
 The. Tož jak? Jsem špatným znalcem řeckých zvyklostí.
 Hel. My mrtvým dáme, čeho třeba, do moře.
 The. A čeho bych ti pro mrtvého poskytl?
 Hel. To tento ví; já šťastna byvši neznám to.
 The. Ó cizinče, ty's milou zprávu přinesl. 1250
 Men. Však sobě nemilou a rovněž mrtvému.
 The. Jak pohřbíváte lidi v moři zhynulé?
 Men. Dle toho, jakým vládne každý majetkem.
 The. Zde za tu urči jakékoli bohatství.
 Men. Jest nejdřív žertvu zabít bohům podzemním. 1255
 The. A jakou? Ty mně naznač, já pak vyhovím.
 Men. Ty sám se rozhodni; co dáš, to dostačí.
 The. Bud' koně nebo býka u nás zvykem jest.
 Men. Jen dávaje, nic závadného nedávej.
 The. Těch dosti máme ve svých stádech bohatých. 1260
 Men. A máry s příkrovem se nesou bez těla.
 The. Tak stane se. Co ještě zvykem v obět' dát?
 Men. Zbroj kovovou; bylť také milý Areu.
 The. Co dáme, bude Pelopovců důstojné.
 Men. Pak ještě pěkné květiny, jež nese zem. 1265
 The. A jak to tedy spustítě vše do moře?
 Men. Je třeba k tomu lodi a též veslařů.
 The. Jak daleko až jedeš s lodí od země?
 Men. Že rány vesel stěží vidět se souše.
 The. A pročpak Řecko zachovává tento zvyk? 1270
 Men. By vlny nevyvrhly obět' na zem zpět.
 The. Vám dostane se rychlé lodi foinické.
 Men. To dobré bylo by a Menelau vhod.
 The. Ty sám bys bez téhle to nemoh' vykonat?
 Men. To matce, ženě, dětem konat přísluší. 1275
 The. Pak tedy tato musí pohřbít manžela?
 Men. Jeť zbožné nebrat mrtvým, co jim přísluší.
 The. Ať jde si; v mém je zájmu míti zbožnou choť.
 Jdi do domu a vyber výstroj mrtvému.
 A také tebe nepustím bez darů, 1280
 až téhle posloužíš; a ježto zprávu jsi
 mi dobrou přinesl, též místo hadrů těch
 šat řádný dostaneš a jídlo, do vlasti
 bys došel, jsa, jak vidím, v bídném stavu teď.
 (k Heleně) A ty, ó ubohá, se nad tím nesouží
 tak nesmírně; vždyť Menelaos má svůj los,
 a nemůže už žít mrtvý manžel tvůj.
 Men. Ted' víš, co činit, ženo; v lásce manžela
 mít přítomného, mrtvého pak nechati.
 To vzhledem k skutečnosti je ti nejlepší. 1290

	A do Řecka-li přijdu a se zachráním, pak hany dřívější tě zbavím, staneš-li se ženou, jakou k svému manželu máš být.	
Hel.	Tak stane se, a nikdy manžel nebude mě plísnit, však ty sám, jsa poblíže, to zviš.	1295
	Než, ubožákum vejdi do domu a vykoupej se, šaty změň. Já dobrý čin ti nechci odkládat, neb s větší láskou tak svou službu splníš Menelau drahému, když čeho je ti třeba, od nás dostaneš.	1300
	(Všichni odejdou do paláce.)	

STASIMON DRUHÉ.

Sbor.	Kdys horská bohů matka	
Strofa 1.	těkavou nohou dala se v běh po horách lesnatých, po proudících zátokách řek, po příboji hučících vln,	1305
	bezejmennou hledajíc svou dceru zmizelou. Pronikavý talířů zvuk ozýval se, volaje v kraj, a s bohyní spojivše v řad	1310
	své vozíky bohyně dvě, stíhaly dívku vyrvanou jim z tanečních rejů, z panenských her; jak vichřice daly se v let,	1315
	Artemis jedna, držící luk, Athéna druhá, oděná v zbroj; ze sídel hleděl nebeských Zeus na tu námahu bohyní tří, jiný však zařídil osud.	
Anti- str. 1.	Když matka dlouhý skončila hon a bludného stíhání trud, dceru hledajíc svou, kterou lstivě uloupil kdos, hlídky idských zničila nymf, horské výše živící sněh, dolů strhla v zámutku svém	1320
	sněžné houštiny skalnatých hor; plodům zemským nedala růst na úhoru vyprahlých niv, tak ničíc smrtelný rod.	1325
	Bujná píce, výhonky trav na pastvinách nevzešly těž.	1330
	A život ustával měst, bohům oběti dával lid, na oltářích nepálil chléb. Z hlubin země tryskati těž	1335
	chladivým zdrojům bělostných vod nedala z velkého smutku.	
Strofa 2.	Však ježto tím vevelý kvas bohům i lidem překažen byl, matky bohů ošklivý hněv chtěje zmírnit promluvil Zeus:	1340
	„Jděte, vzácné Charitky mé, jděte k Déoi velebné, v níž bouří pro dceru hněv, a zažeňte hledání bol,	

	jí pějte s Musami sbor.“	1345
	A trubky vřeštící zvuk a buben z kůže chopila hned jež nejkrásnější z blažených jest, to Kypřanka; ozval se smích bohyně, chopila	1350
	se písťaly zvučné, tou hudbou se těšíc.	
Anti- str. 2.	A té jsi zbožně nedala znít jak slušelo se, v komnatách svých, a tím jsi vzbudila hněv matky bohů, ježto jsi jí nevzdávala oběťmi čest.	1355
	Má zajisté velkou moc šat kolouchů pestrý a hůl ta posvátná, břečťanu stvol již svěží ovíjí kol, i v kruhu se točící vlk, který zvučně rozvíří vzduch, ke cti Bakchově též vlající vlas a slavnosti po celou noc,	1360
	zatím však spící tvář tvou měsíce líbal svit; jen's pýchala krásou.	1365
	H e l e n a (vystoupí z paláce s Menelaem, jenž má nový oděv a výzbroj.)	
Hel.	Co domu týká se, jsme šťastni, družky mé; neb Theonoé podporuje útěk náš	1370
	a byvši tážána, přec bratru neřekla, že manžel můj je zde; že zemřel, říká mu, a světlo slunce nevidí, - to kvůli mně. Té okolnosti choť můj nejlíp využil; neb výzbroj, již měl spustit do moře, tu sám	1375
	teď nese, ruku statnou vloživ do štítu a dřevce chopiv pravicí, jak chtěl by tak svou službu spolu prokázati mrtvému. A vhodně k obraně si tělo vyzbrojil,	1380
	jak nad barbary četnými zvítězit by chtěl, až na loď vesly hnanou vstoupíme; a místo šatů trosečných si jiné vzal, jež dala jsem mu, též si tělo po čase zas jednou v lázni z vody říční vykoupal. (Z paláce vychází Theoklymenos se služebnictvem, jež nese věci potřebné k oběti mrtvému.) Však z paláce již jde sem ten, jenž myslí si, že sňatek můj už jistě drží v rukou svých, tož mlčet musím; tebe prosím pak: buď dál jen při nás, za zuby drž jazyk, abychom, se zachránice, mohli tebe zachránit.	
The.	(ke sluhům.) Nuž, jděte ppo řadě, jak určil cizinec, a na moře ty obětiny doneste. (Sluhové odcházejí.) Ty Heleno pak, správnou uznáš-li mou řeč, mne poslechni a zůstaň zde; neb při tom jsouc, mu stejně posloužíš, jak kdybys nebyla. Jáť obávám se, aby žádost nějaká	1395
	tě nenapadla skočit moře do hlubin; jsiť rozrušena láskou k muži starému; vždyť přespříliš už truchlíš ještě nejsouc tam.	
Hel.	Můj nový manžele, je přirozeno ctít své první lože a své dívčí manželství;	1400

já ovšem z lásky k svému manželu i smrt
 bych postoupila s ním; než co bych prospěla
 svou smrtí mrtvému? Jen nechej mě tam jít,
 bych sama vzdala hrobu obět povinnou!
 A bohové ti dejtež, co ti přeju já, 1405
 i cizinci zde, za to, že nám pomáhá.
 A budeš ve mně ženu míti, jakou mít
 máš v domě, za svou službu Menelaovi
 i mně; to jistě spěje k čemu dobrému.
 A naříd' též, kdo loď má dát, v níž povezem'
 to všechno, abys dokonal svůj dobrý čin.
 The. (k jednomu sluhovi.) Jdi ty a loď jim s padesáti
 vesly dej,
 Hel. loď sidonskou, a k tomu vesel řidiče.
 Hel. Tož ten, jenž zdobí hrob, jí velet nebude?
 The. Nu ovšem; jeho musí plavci poslouchat. 1415
 Hel. To zovu rozkaz, ať to dobře pochopí.
 The. To znovu káží a, když libo, po třetí.
 Hel. Zdar mně i tobě za ten trojí rozkaz tvůj!
 The. Ať tvář svou neumáčíš příliš slzami!
 Hel. A tento den ti vděčnost moji ukáže. 1420
 The. Dbát mrtvých netřeba, to zbytečný je žal.
 Hel. Je leccos tam i zde, co mně se nelíbí.
 The. Než Menelaos nebudu ti horší choť.
 Hel. Ty hany nemáš; jenom štěstí třeba mi.
 The. To tvá věc bude, dáš-li mně svou náklonnost. 1425
 Hel. Ted' nebudem' se učit ctítí přátele.
 The. Chceš, abych pomohl vám, řídě výpravu?
 Hel. To ne; svým otrokům, ó pane neotroč!
 The. Nu dobrá! Zvyků Pelopovců šetři chci;
 jeť čist můj dům, neb duše Menelaova 1430
 sem nepřišla. Ať někdo jde a vyřídí
 mým správčům, aby vzácné dary svatební
 sem do paláce přinesli. Ať celá zem
 se zpěvem písní blahopřejných ozývá
 k mé svatbě s Helenou, mé štěstí velebic. 1435
 A ty, ó cizinče, jda toto odevzdej
 v klín moře dřívějšímu této manželu
 a potom spěchej domů zpět s mou manželkou,
 bys hody svatební mně s touto vystrojil
 a domů odplul nebo bohat zůstal zde. 1440
 (Odejde do paláce.)
 Men. Ó Die, jenž se moudrým otcem nazýváš,
 ty na nás pohlédni a zbav nás neštěstí!
 A s námi, kteří vlečem' vzhůru trampoty
 své úsilí, se spoj; když prstem dotkneš se,
 my dojdeme štěstí, jehož chceme dojít. 1445
 Je dosti trampot, jež jsme dříve snášeli.
 Já často k vám jsem, boží, vznášel prosby své,
 jež příjemno i trpko bylo slyšeti,
 a nemám stále trpět, nýbrž zpříma jít;
 mně jednou přispějte a šťasten budu vždy. 1450
 (Menelaos a Helena odejdou směrem k lodi.)

STASIMON TŘETÍ.

Sbor. Ó sidonský, z foinických vod
Strofa 1. ty korábe hbitý, svých vesel tepotem
 miláčku mořských vln,

	ty povedeš půvabný rej delfínů mrštných, až vhodný vánek mořskou rozčeří pláň, a Galéné Pontova dci, tato pronese slova: „Plachty rozviňte, větérkům mořským nechte je naplnit, vesel chopte se smrkových, plavci, plavci, hej, hola hej! odvezte si Helenu zpět ku přístavným persejské vlasti břehům.“	1455
Anti- Str. 1.	Tam jistě zas, u řeky vod neb chrámem Pallady najdeš, Heleno, leukoppské dívčiny, až přijdeš zas po čase v rej nebo k Hyakinthovým svátkům v noční slaveným čas – jejž zabil kdys, v závodě s ním, Foibos kotoučem disku oblým; proto pak Diův syn kázal obětní světit den zemi Lakonské. Najdeš zas milovanou družku svou, již jste doma nechali a již sňatku pochodně nezasvítily.	1460 1465
Strofa 2.	Kěž lítati můžeme vzduchem jak libyjských jeřábů houf, kteří se dávají v let před zimním deštěm a poslušní jsou hlasu vůdce, jenž starší jsa, kdykoli přiletí v poušť bezvodou, jako zas v kraj žirný hojnými plody, hlasně na druhy volá. S krky dlouhými jeřábi, mraků letících druhové, vzhůru vyleťte k Plejádám, k Orionovi nočnímu, radostnou oznamte zvěst, usednouce v Euroty kraj, Menelaos že ve svůj dům přijde Ilia dobyv.	1470 1480
Anti- Str. 2	Ó synové Tyndareovi, ó přijďte na koních svých, vzduchem přileťte sem, kteří na nebi bydlíte tam pod oběhem zářících hvězd, Helenu zachraňte svou na mořskou stkvoucí se pláň v příboj modrého moře, v jeho zpěněné vlny, větry pošlete příznivé plavcům po vůli Diově, hanbu odvráťte od sestry pro to manželství s barbarem, kterou jí připravil spor idský, trestem jejím se stav, ač nepřišla k Ilia nikdy Foibovým hradbám.	1485 1490 1495 1500 1505 1510

P o s e l.

	Ó pane, vhod jsem tebe zastihl; tak mohu s tebou sdělit nové neštěstí.	
The.	Co jest? Pos. Už o jinou se ženu ucházej, neb Helena je pryč, ven prchla ze země.	1515
The.	To křídly odlétla či pěšky odešla?	
Pos.	Ji Menelaos odvezl ven ze země, jenž sám sem přišel oznámiti svoji smrt.	
The.	Věc hroznou pravíš! Nelze tomu uvěřit. Neb která loď ji mohla odvézt ze země?	1520
Pos.	Ta, kterou's ty dal cizinci; a s tvými též i plavci odplul; abys všechno zvěděl v ráz.	
The.	Jak? To chci vědět; neboť přece netroufám, že tolik plavců jedna ruka přemoci by mohla, s nimiž vypravil se's také ty.	1525
Pos.	Když opustila tento palác královský a k moři odcházela dcera Diova, tu chytře kladouc nohu lepou, vzdychala ne nad mrtvým, než nad přítomným mužem svým. A když jsme přišli k ohradě tvých loděnic, loď spustili jsme zcela novou sidonskou, jež měla lavic padesát a tolikéž míst pro vesla. A práce práci stíhala: ten stavěl stožár, veslo druhý připínal, ten kormidlo zas k zavěsu zapouštěl.	1530 1536
	A za té práce – to byl právě jejich cíl – ti Řekové, již s Menelaem připluli, tam na břeh přišli oděni v šat trosečný, sic statní tělem, zevnějšku však zpustlého. Když uviděl je přítomné syn Atreův, je takto oslovil, svůj líče zármutek: „Ó nešťastníci, jak a z které achajské as lodi přicházíte, ztroskotavše ji? Zda syna Atreova s námi pohřbíte, jejž Helena zde prázdným hrobem uctívá?“ A oni licoměrně slzy roníce, šli na loď, Atreovci oběť nesouce. V nás podezření proto vznikalo, a hned jsme mezi sebou říkali, že lidmi loď se přeplní; než přece mlčeli jsme, slov tvých dbajíce, neb velet lodi rozkázal jsi cizinci a tím's to všechno pomátl. A ostatní ty věci lehké snadno vložili jsme dovnitř lodi; avšak noha býkova nám zpříma pokročiti k můstku nechtěla, on bučel, oko otáčeje dokola, a křivil hřbet a pohlížeje na svůj roh, nám bránil dotknouti se ho. Tu rozkaz dal muž Helenin: „Ó nad Iliem vítězi, jen chutě chopte podle zvyku řeckého to tělo býčí na svá mladá ramena a na přídu je vhod'te, zároveň ať nůž jsa pohotově skolí žertvu mrtvému!“ Ti na ten rozkaz přišli, býka vyzdvihli a nesouce jej, položili k lavicím. A koně Menelaos hladě na šíji a na čele, jej přiměl vrazit na kopí.	1540 1550 1555 1560 1565

	A konečně, když všechno to loď pojala, těž Helena svou krásnou nohou po stupních tam vystoupivši prostřed lavic usedla a řečí mrtvý Menelaos poblíž ní; a druhí v stejném počtu v bocích na pravo i na levo si sedli vedle muže muž a s meči v šatech skrytými, a po vlnách se nesl zpěv, jak zaslechli jsme vůdcův hlas. Když ani mnoho, ani málo vzdálení jsme byli od země, děl správce kormidla: „Ó cizince, zda ještě dále máme plout, či stačí sem? Neb ty jsi lodi velitel.“ Ten odvětil: „To stačí.“ S mečem v pravici pak vstoupil na před jako řidič oběti té býčí, z mrtvých nikoho však nevzpomněl, a hrdlo řeže modlil se: „Jenž v moři byt máš, Poseidone, Néreovny velebné, mě bez pohromy zachraňte i moji choť z té země k břehům nauplijským!“ A krve proud se řinul do moře, jsa přízniv cizinci. A kdosi tehdy řek': „Toť plavba úskočná! Hned plujme zpět! Ty dávej takt, ty kormidlo zas otáčeť!“ A od oběti býkovy se zvednuv Atreovec zvolal na druhy: „Co váháte, vy, výkvět země hellénské, bít, zabíjeti barbary a házeti je s lodi do vln?“ Na tvé plavce zavolal pak vrchní veslař rozkaz zase opačný: „Ať někdo honem lodní ráhno pozvedne, a druhý příčku ulomí a kormidlem zas jiný okrvaví hlavu nepřátel!“ A všichni vyskočili, v rukou držíce ti kusy lodních dřev a oni meče zas; krev tekla po lodi. A výzva Heleny se ozve ze zádi: „Teď trojskou ukažte svou slávu vůči barbarům!“ A ze chvatu ti padali, ti vstávali, ty ležící zas mrtvé spatřil bys. A Menelaos sám zbraň drže hleděl, kde jsou v tísní druhové, a tam pak meč svůj v ruce pravé obracel, že s lodi skákali, a vesel lodníky tvé zbavil. Přistoupiv pak k vůdci kormidla, loď naříditi mu kázal směrem k Helladě. A rozepiali plachty, vhodnýť zavanul jim vítr od země; já smrti uniknuv, jsem do moře se spustil podle kotvice. Již umdléval jsem, tu mě jeden z rybářů vzal na svůj člun a na zem dopravil, bych zvěst ti o tom přinesl. A není prospěšno nic lidem víc než nedůvěra rozvážná.	1570
	Já nevím, jak se takto mohl utjait i mně i tobě Menelaos přítomný.	1575
Sbor.	Ó já nešťastník, jenž chycen jsem byl ženskou chytrostí, už mi unikl můj snátek! Kdyby bylo možno loď tu stíhati a chytit, zlé bych chytil cizince; teď však potrestati musím sestru, jež mě zradila, jež, ač v domě Menelaa viděla, to neřekla. Tak už nikdy neoklame věštou muže jiného. (Spěchá k paláci, sluha mu však zastoupí cestu.)	1580
The.		1585
		1590
		1595
		1600
		1605
		1610
		1615
		1620
		1625

Pos. Kam to zvedáš nohu, pane, k jaké vraždě pospícháš?
The. Kam mně spravedlnost káže; vari s cesty, odstup pryč!

Pos. Nepustím se tvého šatu; veliké chceš spáchat zlo!
The. Pánem vládnout chceš, jsa otrokem? Pos. Já dobře myslím to. 1630

The. Ne však pro mě, nenecháš-li Pos. Ovšem že tě nenechám.

The. abych zabil podlou sestru – Pos. Ba snad nejvýš šlechtnou!

The. jež zradila – Pos. Toť krásná zrada, správně jednati.
The. choť mou davši jinému. Pos. Jenž na ni větší právo měl.

The. Kdo má právo na mé věci? Pos. Kdo ji dostal od otce. 1635

The. Ale mně ji světil osud! Pos. A zas osud ti ji vzal.

The. Nemáš práva být mým soudcem! Pos. Když je lepší moje řeč. –

The. Já jsem vladař a ne otrok! Pos. Dobré činit máš, ne zlé.

The. Zdá se, že si zemřít přeješ. Pos. Zabij mě, však sestru svou
nezabiješ s vůlí mou, spíš **mě!** Neb otrok zemře-li za své pány šlechtné, toť nejslavnější pro něj smrt.
D i o s k u r o v é (objeví se na stroji ve výši.)
Svůj zadrž hněv, jímž neprávem jsi unášen,
Theoklymene, této země vladaři!
My oba Dioskurové tě voláme,
my bratři Heleny, jež z domu prchla ti; 1645
ty pro sňatek, jenž tobě nebyl souzen,
se hněváš, a též Theonoé, sestra tvá
a dcera božské Néreoyny, nekřivdí
ti bohy ctíc a otcův rozkaz poprávu.
A bylo třeba, aby do nynějška jen 1650
se zdržovala ve tvém domě Helena;
když vyvráceny byly Troje základy,
a bohům půjčila své jméno, pak už ne;
teď musí vlastním sňatkem býti poutána
a domů přijít, bydlet se svým manželem. 1655
Ne, zadrž od své sestry smrtonosný meč,
jsa přesvědčen, že jednala v tom rozumně.
My byli bychom sestru odtud odvedli
již dříve, neboť učinil nás bohy Zeus,
však slabší byli jsme než osud nezvratný 1660
a bohové, již takto o tom rozhodli.

To pravím tobě, sestře své pak toto dím:
Pluj se svým chotěm, vítr bude příznivý.
My bratří jako strážci vedle pojedem'
a po moři vás doprovodíme do vlasti. 1665
Až dojdeš ke konci své dráhy životní,
pak budeš zvána bohyní a obětí
díl s námki budeš mít, i darů od lidí
se dostane ti jako nám; neb Zeus to chce.
A kde ti nejdřív Majin syn dal spočinout 1670
když odnesl tě ze Sparty a z domova,
tak tebe skryv, by Paris nemohl tě mít,
- tím dlouhý ostrov myslím, stráž to Attiky, -
ten lidé příště zvatí budou Helenou,
neb tebe přijal unesenou z domova. 1675

A Menelau bludnému je od bohů
dán osud bydlet na ostrově blažených;
neb šlechetnými nezhrdají bohové,
[a sprostí spíše mají v úděl trápení.]

The.	Ó Dia synové a Lédy, já zápasu,
Ježž o vaši jsem sestru dříve měl, se vzdám;
a také teď už nechci zabít sestru svou.
A ona ať jde domů, když se bohům zdá.
Neb vězte: stejná v žilách mojich proudí krev
jak v šlechetné a nejctnostnější sestře mé.
Vám blaha přeju kvůli ženě převzácné
svým duchem, čehož u žen často nebývá. | 1680

1685 |
| Sbor. | Má řízení božské přerůzný tvar,
a nečekám přemnohý bohů je čin;
a skutkem se nestává, co se nám zdá,
a z toho, co nezdá se, cestu bůh zná.
A tak skončila příhoda tato. |

1690 |

POZNÁMKY.

Verš 5. U Homéra jest Proteus starcem nesmrtelným a sídlí na ostrově Faru; dle Hérodota je smrtelný a sídlí v Memfidě.

Verš 7. Dcera Néreova Psamathé oddavši se Aiakovi z donucení jakožto tuleň, zrodila mu syna Fóka.

Verš 25. Athéna.

Verš 102. Teukros zamlčuje úmyslně jméno Odysseovo, ježto jest jeho nepřítelem.

Verš 157. Helena se nesmí dát poznati Teukrovi, neboť ten by ji byl s sebou odvedl.

Verš 175. Myslí se vlaštovky.

Verš 227. Athéna měla přídomek Χαλκίοκος t. j. „v kovovém domě bydlící“. Chrám sparstký, v němž byla její socha, byl uvnitř obložen kovovými deskami.

Verš 276. T. j. kromě samotného krále; tedy např. i bratr králův i žena králova nebo nevěsta.

Verš 378. Dle obyčejného znění báje byla Kallisto proměněna v medvědi.

Verš 754. Tato polemika básníková vůči věštibám má asi původ v neblahém vlivu, ježž měly věštby na vojevůdce Nikiu a vedení války na Sicílii.

Verš 767. Aby pomstil smrt svého syna Palaméda, jenž padl před Trojou, oklamal Nauplios Řeky z Troje se vracející klamným znamením světelným, takže byli zahnáni na úskalí kfarejská u Euboie.

Verš 769. Περσέως σκοπιή Je dle Herodota západní hranice delta nilského, snad nynější mys Abukir.

Verš 1131. Myslí se Nauplios.

Verš 1292. Tím naráží na počín Pelopův, na svržení Myrtilovo do moře.

Verš 1464. Myslí se Mykény, jichž prý byl Perseus zakladatelem.

Verš 1470. Slavnost hyakinthií trvala tři dni; druhého dne konalo se slavnostní shromáždění, při němž hoši hráli na kytary a flétny a pěli písně; jiní jezdili na vyzdobených koních, jinoši tvořili zvláštní sbory pěvecké a taneční a dívky jely na vozech k závodům jízdním; celé město bylo na nohou a dívalo se na pestrou podívanou.

Verš 1673. Ostrov zvaný Helené, pustý, dlouhý 60 stadií, poblíž mysu Sunia.